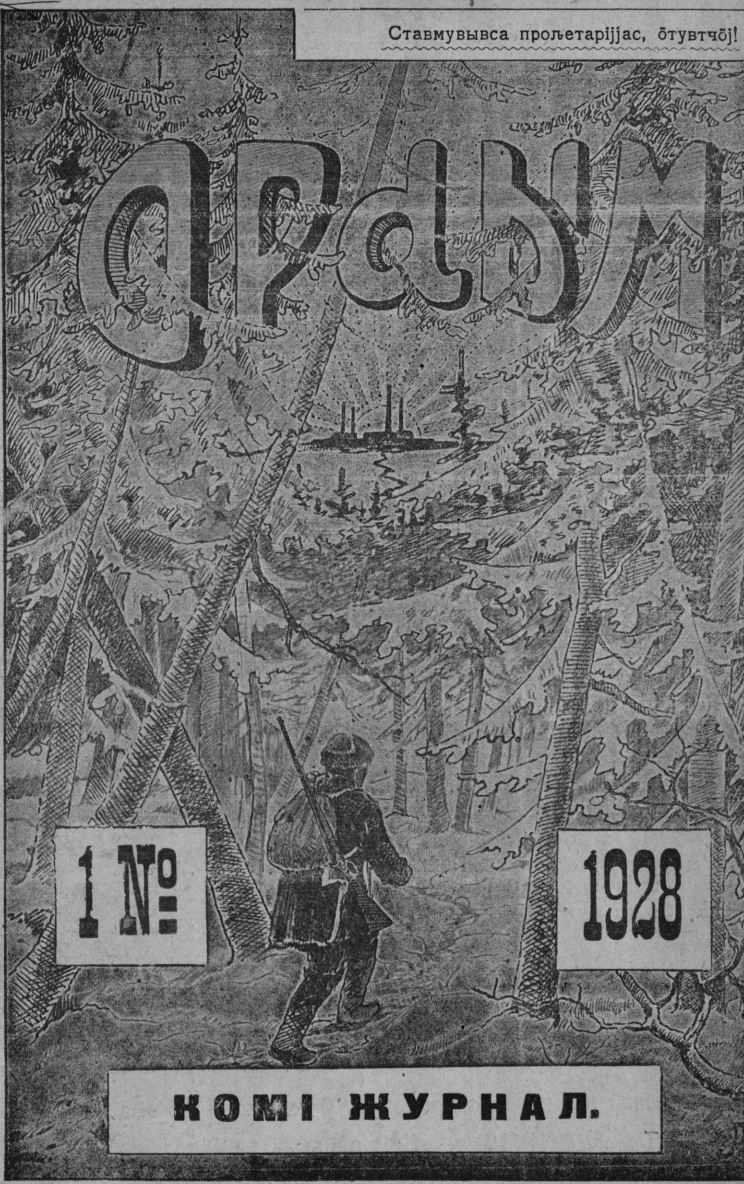

НП 29-1

774.9/151

Ставмуввса пролетаріјас, ђтвтчђ!

СРЪДЪМ

1 №

1928

КОМІ ЖУРНАЛ.

ЈУӨРТАС.

Листбокјас.

Крестана-костын уж. Миһин.	1
Партијалы воча муныојасос вөтлим партијаыз. Оботуров.	8
Областувса овмос кыпөдөм локтан вiт воын. Ен-Пө	11
Осоавиахим обшестволөн өнiја ужыс К. Ы.	17

Мiјан өiктјасын.

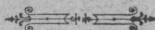
Крестаналыс овмөснысө кыпөдөм-вылө зајом. Ильа-Өльөксан.	22
Гөль крестана-костын уж Ө. Костин	23
Комiөн велөдөм да роч кыв iчөт школаын. С. Ж.	29
Кызи колө виэны порсөс. А. Мофанов.	33
Кызи-мыј гiжны „Ордымө“ өiктјасан. Попов.	37

Мiјан коператсiја.

Кушөм пөльза да отсөг сетө крестанiнлы коператсiја. Агроном А. Попов.	39
Кушөм бур сетөны машиннеј төварi- шшествојас. В. Исков.	43
Уждыган төварiшшествојасын выль устав-вылө вужөм-јылыс. А. Попов.	46

Комi гiжөдчукөр.

Лөһин гу-дорын. Ч. Т. В.	47
Гыјаслы паныд. Сиз-Паш.	50
Лөһин-јортлы. Иван-Вае.	51
Јентөдтөм ғыланкывјас. Спира-Прокө.	—
Комi аң. Тит-Паш-Ваң.	53
Малаң. Шыладорса-Миш.	55
Ур кыјөм. Митiпөр	59
Жужыд керөсын. Сиз-Паш.	—
Выль олөмлаң. Пед-Гең.	61
Некор оз вун. Сиз-Паш.	63

Крестянский журнал на коми языке. Орган Коми Обкома ВКП (б).

№ 1 (16) — Январь — 1928 год.

Устьысольск, Набережная, 41.

Н.А. Коми
1-1

Ставмуывса пролетаріјас, օтутчօј!

Վ ր ը Կ Մ

ОБЯЗ. Э
1928.

ноմі յօզլօն журнал.

ЛЕՅՕ ВКП (б)-լօն ОБКОМ ԵՄԻ ԹՕԼՅԳՅԻՆ ՕՏԿՅԻ.

I (16) №

Јанвар

1928 во.

ԼԵՆԻՆ Վլաճիմիր Լվիչ.

1924 воын јанвар 21-օժ лунօ кувօս Լենին—ставмуывса ужалыс յօզլօն
ныршիկыс. Լենին օրօս Կոմмуնիստ-партија. Լենին чүждօճօс боотны властօ рօ-
бочеј класслы օтут Կрестанакօժ важ Ровօјяын. Լենին инժօմ туйօժ Կոմмуնիստ-
партија нүժօժ СССР-са ужалыс յօզօс сотсіализմօ. Լենին велօժօժ-серտի нүժօճ
асօыс ужօժ Ставсојузса Կոմмуնիստ-партијалօն 15-օժ օјезժ, шеныштիս ас туй-выв-
ғыс партијаօс жүгօժыօјасօс, Լենին туй-вылыс кежыօјасօс.

Крестана-костын уж.

(партијаса 15-öd ејезд шүм-серти).

Ставсоюзса коммунист-партијалөн 15-öd ејезд Молотов-јорт доклад-куча гөгөрбок видлаліс өнија өктса олөмсө, төдмаліс крестаналыг вьл олөмлаң тувтчөмсө, сөгса індіс крестаналы воңд-мунан тужсө.

Ејезд ез вермы, ферт, бокө колны оппозиціялыг шүмјассө. Сіјө-öd вөлі мыждө партијас быднөгөн. Вунөдіс-пө партијаыд Ленилыг велөдөмсө, кутіс-пө еновтны гөл-јөз-дор төждысөмсө, помөз сетчіс, модөдчіс озыр-чукор-дор да кулакјас-дор. Гіктјасад-пө вывті өдјө содоны кулакјас, уналаын-пө најө бөгтісны ас-кіяныс сөветјас, некущөм-пө накөд партијалөн вермасөм абу. Вывті јона вөлі повчөма оппозиціяыд кулакјасыс. Колө-пө 1918 воын-моз бара ускөдчывлыны на-вылө (кулакјас-вылө), пыркөдыштны налыг озырлунсө, мырдөн перјыны һансө да мукөд ембурсө. Щөктөны вөлі оппозиціонерјас леңны крестана-пөвсө вьл зајом, да мырдөн сіјөс разөдны. Сөгса щөктөны вөлі содтыны өіктјасө налогјас уна мільон дон. Тајө налогсө-пө почө-на перјыны озырјасыс. Тајі көсјө вөлі оппозиціја чукөртны өіктјасыс сөм, да сіјөн паскөдны, өдјөжык кыпөдны асгыным промышленност (пабрік-заводјас).

Оппозиціалөн шүмјасыс һекытчө оз шогмыны.

Оппозиціалөн шүмјасыс первојсө бытө өдлөм вылад воөны. Сіјі бытө-і колө: ускөдчывлыны озыр-чукор-вылө, мырфаны налыг озырлунсө. Насаң-öd бурсө һинөм відчигны. өнија власты-öd налы оз шогмы. Быд-ногөн пөгсөны путкылтны совет-власттө, повчөдлөны крестанасө војнаөн, мукөд-ногөн падмөдчөны.

Виөдлан-кө гөгөрбок, оппозиціалөн шүмјасыс һекытчө оз шогмыны. **Кулакјастө советвласт һекор ез малавлы јурөдыс. На-вылө пунктам мед-уна налогсө, налыг мырфөма бөрјыөм правасө,— огө өібөдөј советјас-бердө, коперативјас-бердө.** Векыда-кө шуны, советвласт кулакјасөс важ-моз кутө чорыд кабыр-улын.

өні партија да советвласт вермасөны кулакјаскөд мөд-ногөн. Кутам-кө 1918 воын-моз мырфөфавны кулакјасыс озырлунсө, вөчавны накөд воңсаган комітетјас либө гөл крестанаса өтувтчөмјас, секі лоө бөр бергөдчөм военнеј коммунизмлаң, секі вермас помөз падмыны мјан өвмөс кыпөдөм ужыд. Секі ковмас шыбытны өнија вьл-ногөн өвмөс кыпөдан тужсө (НЕП), кодөс уна во кезлө індыліс мјанлы Ленин.

Содтавны налогјас уна мільон-дон, оппозиціја щөктөм-серти, бара-жө оз поч. Кулакјасыд-öd абу уна, гашкө чукөрмас 5-6 процөнт-мында став крестана-пйыс. Сіқкө, унжык вьл налогыс (содты-

ны-кө бытбө) кутас воны шөркөдфема крестана-вылө. Таңнад по-
 зб советвластлыг вынсө сөмын ордны. Секи вермас помоз жугав-
 ны робочейяс да крестана-кост отувтчөмыс, житдыс орас.

Сиктјасын содöны шөркөдфема олыг крестана.

Став крестанаос öти тужö пуктыны оз поз. Важон, револю-
 тсиаоз, дај öни-на сиктјасын емög кујим-сикаса крестана—сузчытөм
 (гöль), крестана, шөркөдфема олыг крестана, сесга озыр војтыр-
 кулакјас. Тајö кујим-сикас крестана-пöвсас муно вежбөм, торјалөм
 (расслоение). Буржујяс государствојасын тајö вежбөмыс муно öд-
 жöжык, мөд-ногөнжык. Сени шөркөдфема крестанаос капиталистјас
 быд-ногөн нартитöны, жмитöны. **Сени шөр-
 көдфема крестанаыс воыг-воö чинöны.** Унжыкыс на-костыг гөльмöны, ещажыкыс
 озырмöны—воöны кулакö.

Міјан Совет-Сојузын тајö вежбөмыс
 муно мөд-ногөн. **Міјан содöны шөркөдфема
 олыг крестана.** Советвласт да коммунист-
 партіја быд-ногөн отсалöны гөль да шөр-
 көдфема крестаналы кыпöдны асгыныс
 овмөссө. Ленин индалөм серти, партіја
 дугдывтөг төждыгө, **мед-ескө воыг-воö
 јонмис робочейяслөн да гөль крестаналөн
 отувтчөмыс шөркөдфема крестанакөд.** Партіјалөн сјезд бара шуис: колö
 возö-
 кежлө нөшта-на јонжыка сибөдчыны шөр-
 көдфема крестанакөд, сувтöдны најос
 паныд кулакјаслы, отсавны налы петны
 виль олбмлач.

Кулаклы зев бөкыд лобма.

Кущöма кыптö крестаналөн овмöсыс.

15-öd сјезд гөгөрбок төдмалис, кущöма кыптö крестаналөн ов-
 мөс. Таво-кежлө став Совет-Сојуз-пагта виңму да скöt вөдитөм лои-
 нын кыпөдöма вылөжык војнаоз-серти. Сиктјасын кутисны јонжыка
 ужавны машинајасөн, тракторөн, паскалис сиктјасын електричество,
 уналаын кутисны ужавны уна переменаөн, көзны весалöма көјды-
 сөн, сујны мујасө быдсама виль вынөгөданторјас. **Сöмын һаһ воö-
 мыс (урожаыс), мукөд öткымын государствојас-серти, міјан Сојузын
 јона-на улын.** Міјан сиктса овмөслөн кыптöмыс муно һөжјө-на, һаһ-
 јастö ми огö-на вермө бура виңны кос-поводфаыг, кынмалöмыс. Ву-
 залөм-вылө крестаналөн һаһыс да мукөд прöдуктаыс муно ещана.
 Сы-вөсна омөла содö заграһичад һаһ вузалөм. А сјјö вузалөмыс
 зев колана тор. Сытөг онжык вермы öрчöдны виль пабрік-заводјас
 стрөитөм, промышленност паскөдөм.

Јона нѳжмѳдѳ овмѳслыг кыптѳмсѳ важ-нога виѳму вѳдѳтѳмыс. Вывтѳ-на ещалаын нуѳдѳма виѳму лѳѳѳдан уж. Сегга ѳктјасад војтырыс содѳ, мукѳдлаын оз-нын тѳрны. Важ-ног ужалѳмнад лѳшнеј војтырыслы нѳнѳм гортас вѳчнысѳ, лѳѳ мунны корены карјасыг нажетка. Виѳму ужалан кѳлујыд, медѳга-нын машинајасыд, суѳчытѳм крестаналѳн оз тырмыны, сы-вѳсна ѳѳкыд паскѳдчыны. Сегга наң-лѳн да тѳварјаслѳн доныс абу-на ѳткоѳ. Наң-доныс сулалѳ улын-жык. Тајѳ ставсѳ 15-ѳд ѳјезд бура тѳдмалѳс, ѳндѳс—кыѳи омѳлтор-јассѳ бырѳдны.

Овмѳс кылѳдѳмѳ јона-нын пырѳма сотсѳализм-ногса ужалѳм.

гјездлы лѳѳ бура виѳдѳлны: содѳ алы оз крестана-пѳвсын сотсѳализм-ногса ужалѳмыс. Гѳгѳрбок арталѳм-бѳрын ѳјезд адѳис: **ѳктјасын паскы:да-нын мунѳ сотсѳализм стрѳитан уж.** Воѳвылас мѳ виг-тавлѳм-нын, мѳга сѳвет-государствоын крестана-костын вежѳѳмыс мунѳ мѳд-ногѳн. Мѳ кулакјасѳс топѳдам, најѳ быдмѳны нѳжјѳ. **Мѳ-јан вочасѳн чѳнѳны суѳчытѳм крестана, содѳны шѳркоѳѳема олыг крестана.** Сы-вѳсна, Лѳнин ѳндалѳм-сертѳ, партија ѳ шуѳ: шѳркоѳѳема олыг крестана-ордын ѳиктын мед-уна виѳмуыс. Робочѳј клас-слы да гѳл јѳзлы колѳ чорыда кутны јѳтѳд шѳркоѳѳема крестана-кѳд.

Гѳл да шѳркоѳѳема крестана нѳжјѳныкѳн кутчѳѳѳны сотсѳализм-ногса ужалѳмѳ. Налы ѳтсалѳ мунны тајѳ колана тужѳдыс сѳветвласт, нуѳдѳ выл олѳмлааныс, сотсѳализм-ногса промышлѳнност. Воыг-воѳ паскалѳ, јонмѳ коператсѳја. Унжык тѳварыс ѳктјасад локтѳ коператсѳја-пыр. Воыг-воѳ содѳ виѳму вѳдѳтан коператсѳја (быдѳгама артельјас, машиннеј, уждыган, мукѳд тѳварѳшчествојас). Уна крестанын-нын гѳгѳрвоисны—**буржык, кокыңжык ужавны ѳтувјѳн. ѳтувја овмѳсјасас лыѳѳыѳѳны-нын мѳлльон-сајас морт. Тајѳи коператсѳја јонмѳдѳмѳн мѳ вѳтлам, пѳдтам ѳктјасын кулакјасѳс.** Тајѳи коператсѳја паскѳдѳмѳн, выл олѳм течѳмѳн шѳркоѳѳема да гѳл крестана вермасны помѳѳ зырны кулакјасѳс, ускѳдны налыг лачасѳ, орѳдны налыг вынсѳ. Тајѳи мѳ вермам ѳктјасын вужнас ѳещыштны важ-нога пемыд олѳмсѳ. Лѳнин шуѳм-сертѳ, тајѳ лѳѳ сотсѳализм быдѳтѳм. Сотсѳализмыд-ѳд јенежыг оз уг, сѳјѳ ковмас мѳјан аслыным луныг-лун вѳчны. Пырыг-пыр, ѳерт, сѳјѳ оз артмы. Ковмас пуктыны сетчѳ ѳе ѳтѳи дас во.

Партија ѳндѳс крестаналы туж воѳѳ-кежлѳ.

15-ѳд ѳјезд ѳндѳс: воѳѳ-кежлѳ колѳ нѳшта-на јонжыка бостгыны коператсѳја-бердѳ. ѳнѳ сулалѳ крестана-воѳын да партија-воѳын мед-ыжыд уж—**посыѳи крестана овмѳсјас ѳтувтны гырыг колъектѳв-јасѳ (ѳтувтѳѳмјасѳ).** Мырдѳн, ѳерт, кыскыны крестанаѳс тајѳ туж-вылѳ оз ков. Мед агныс крестанаыс гѳгѳрвоасны, тѳдмаласны бур-лунсѳ ѳтув ужалѳмгыс. Пырыг-пыр вѳчавны колъектѳва овмѳсјас

лыбб коммунајас лоӰ сӱкыд. Ковмас заводитны ӱчӱтсаӰ: паскӱдны, јонмӱдны артелјас, товaришществојас, ӱтув нӱбавны буржык кӱј-дысјас, машинајас, ӱтув нурјас костыны, вӱчавны ӱтув вильмујас, вијјас, стрӱитны дегӱд-сир заводјас, мельничаяс, да сӱзи воӱд. Тази нӱжӱднӱкӱн крестанаыд велаласны ӱтув ужавны. Медса-нын колӱ кыпӱдны вијму вӱдӱтан да производственней, промысловеј коперaтивјас. Куш потребкоператсӱја-пырыд сотсӱализмтӱ он вӱч. Партијалы да воӱмӱстчыс крестаналы ковмас ӱнисаӰ паскыдыка чуйдӱдны та-вылӱ крестанаӱс.

Мыјјас ӱјезд щӱктӱс вӱчны.

Мед-ескӱ бурмӱдны ӱктјасад ужсӱ, 15-ӱд ӱјезд ӱетӱс воӱд-кежлӱ индӱдјас уна тор-јылыс. Мед-војдӱр ми вӱсталам, мыј шуӱма коператсӱја-јылыс. ӱјезд щӱктӱс зӱлны коперативӱ кыскыны регыд кадӱн став гӱл крестанасӱ да унжык шӱркӱдфема олысјассӱ, ыждӱдны фондјас суӱчытӱм јӱзӱс коперативӱ пыртӱм-вылӱ, јонжыка кыскыны коперативјасӱ нывбабајасӱс. Кустарней ужын ӱни вывтӱ-на уна частныкјас. Колӱ кыпӱдны кустара-промысловеја коператсӱја, отсавны сылы сӱветјассаӰ. Быд вијму ужалан коперативлы колӱ тӱждысны пырны ас-сојуӱд, паскӱдны выјвӱчан товaришществојас.

ӱјезд щӱктӱс отсавны вермытӱм крестаналы петны, мездысны кулакјас кӱподулыс, кодјас асланыс ембурнаныс да вијму ужалан кӱлујнаныс нартытӱны гӱл крестанаӱс. Колӱ вијму ужалан коперативјаслы да совхозјаслы воӱтавны прокатней пунктјас да сетысаӰ отсавны крестаналы вӱдӱтны вијмусӱ машинајасӱн. Сӱзжӱ щӱктӱма сӱветјаслы быднӱгӱн кокнӱдны ӱтувја овмӱсјаслы да вермытӱмжык крестаналы суӱдӱдны вијму ужалан машинајас, та-вылӱ коператсӱја-пыр уждыны сӱм, лготаяс лӱсӱдӱдмӱн. Поснӱ овмӱсјас гырыс коллeктивјасӱ ӱтувтӱм-могыс колӱ мед-војдӱр уждӱм сӱмсӱ пуктыны гӱл да шӱркӱдфема крестанаӱс производственней коперативӱ ӱтувтӱм-вылӱ, сещӱм коперативјасыслыс ужсӱ лӱсӱдӱдм да јонмӱдӱм-вылӱ. Кулакјаслы ещажык машинајас вузавны, некущӱм уждӱм налы не сетны. Гӱл јӱзлы отсалан фондјас щӱктӱма бјуджетјасын содтыны. Тајӱ фондыс мед јонжыка муницип вијму ужалан коператсӱја кыпӱдӱм-вылӱ, сетчӱ гӱл јӱзӱс сӱбӱдӱм-вылӱ. Шуӱсны воӱд-кежлӱ чӱнтавны товaришщество донсӱ, щӱктӱсны бӱрјавны коператив ужӱн вескӱдлыны буржык гӱл да шӱркӱдфема крестанасӱ. Мед кулакјассӱс вӱли помӱд вӱтлӱма коператсӱја-бердыс. ӱтувја овмӱсјассӱс

шөктөмө быд-ногөн кыпөдны, отсавны налы, медем-егкө сещөм ов-мөсјасыс збыл вөліны сотсіалізм-ногса овмөсјасөн, мед-егкө мукөд крестанаыс вермісны адзыны бурсө өтув ужалөмғыс.

Візму вөдітөм-јылыс шуөмјас.

Гјезд шөктіс чорыда кутны государство кіпод-улын му кутөм-сө (национализация земли). Мујас оз пөч вузавны, нөбны, пөдаріт-ны. Воқө-кежлө шуөма чінтыны көртымөн му сөталөм, медеасө көні сыс озырмөны кулакјас, сещөм інјасын. Му көртымалан-строксө квајт воыс дыржык-кежлө оз пөч нүжөдны. Шуісны от-савны сещөм-ногса му вөдітөмјас јөнмөдны, кодјас отсалөны пас-көдны коператівјас да машинајасөн ужалөм (выселоқјас), чінтавын өті овмөсө өтлаө став мүсө сөталөмјас (өтруб-ногса овмөс). Візму лөсөдлан ужсө (землеустройство) гөл крестаналыс шуісны богтны государство шөт-вылө, шөктісны нуөдны тајө ужсө өдіжык.

Налогјас-јылыс гјездлөн вөлі сещөм кыв: віқөдны да бура кут-ны, медем сузчытөмжык крестанаөс (35 прөцент став крестана-пыс) вөлі мездөма візму вотыс правітельство шөктөм-герті. Гіктса озыржык јөзлыс докодсө воталөм-куға шуісны лөсөдны выл закон подокодней налог сујөм-јылыс.

Шөктісны бура віқөдны, медем візму-бердын медөн ужөдөм муніс Уж-Закон-Чукөр-герті (согласно Кодекса Законов о труде). Коді оз пыдді пукты сіјөс, сещөмсө чорыда мыждыны.

Візму-бердын да вөр-бердын медөн ужалысјасөс шөктөма стра-кујтны. Батрақјасөс да вөр-бердын медөн ужалысјасөс шөктөма кыскыны профсојузд.

Гјезд шуіс төждысны сузчытөм крестана-пөвсыс пөрыс јөзөс-стракујтөм-јылыс.

Воқө кежлө ковмас быд-ногөн јөнмөдны, паскөдны крестана-лыс мөда-мөдлы отсаван комітетјас, пыртны сетчө став гөл да шөркофдема крестанаөс.

Сөветјасын уж пуктөм. Велөдчөм.

Коммуніст-партіјалөн 15-өд гјезд шуіс воқө-кежлө нөшта-на јонжыка кыскыны сөветјас-бердө гөл да шөркофдема крестанаөс, матыгтны сөвет уж-бердас нывбабајасөс. Сөветјасө бөрјыгөм-кеж-лө колө воқыв бура лөсөдчыны, став бөрјыгысјасөс төдмөдавны сөвет ужнас. Колө віқөдны, мед бөрјысан права ез вөв некушөма сөтөма кулакјаслы да мукөд сещөм јөзлы. Гјезд шөктіс лөсөдны індөдјас, код-герті сөветјас кутасны вермыны вескөдлыны ужнас візму обшествојасын. Скөдјас-вылын мырфөны гөлөссө бөрјысан правасө мырфөм јөзлы.

Гөл крестаналы колө ас-костаныс өтүвтчыны, медем-егкө буржн-э-авермасны кулакјаскөд, кыскыны ас-бердас шөркофдема олысјай кө, медем-егкө өдіжык өтүвтчөмөн кыпөдны овмөс. Сөветјас-бердыс:

да коперативжасын бөрjöма гөл крестаналыг öтүвтчөмжассö (группы бедноты) ковмас јонмöдны.

Сорнiтiсны сјезд-вылын јүгдöдчан уж паскөдöм-јылыг. Выл олөм течöмөд јона торккө крестаналөн ас-пемыдлун вöснаныс. Мiјан колö, Лънын шуөм-сертi, нуöдны ыжыд культурнеј револүтсiја. Сотсиализм лөбöдан ужтö грамотатөм мортыд оз вермы нуöдны.

Бырöдам омьлторјас өктјасыс.

Сјезд шуiс: јона колö тöждысны став војтырсö велöдöм-вöсна. Колö паскөдны уж выл школајас стрöйтөм-куға, јона зiльны, мед гөл војтырлөн челафыс вермiсны велöдчыны школајасын. Ковмас вогтавны мастерствоö велöдан школајас да мастерствојасас велöдны щöщ iчöt школаын. Јона лө тöждысны, медем өктјасын вöли унжык велöдчөм-јöз, быд-ногөн отсавны налы кыпöдны ужалан самсö. Сјезд щöктiс лөбöдавны өктјасын радио, кино. Сiјö јүгдöдчан ужыдлы зев колана тор.

Со кущöм iндöдјас сетiс 15-öd сјезд. Ставсö, ферт, пырыг-пыр он вермы вöчны. Сöмын тајö ужгыс еновтчыны оз ков. Колö өлöмгань кутчiсны луныг-лун пуктыны асвыным ужöс сјезд шуөм-сертi. Мед-војдөр партијаса шленјаслы, комсомолецјаслы колö гбгөр-бок тöдмавны сјездлыг шуөмжассö, петкөдлыны крестаналы прiмер, вiставлыны крестаналы тајö iндöдјас-јыввыс.

Мiњiн.

Партијалы воча муныгјасос вотлим партијаыс.

1924 воө вөлі Ставсојузса партијалон 14-өд сјезд. Секи партијаса өнја оппозиција первој мытчөдліс гөгөрбок асгыс чужөмсө. Оппозицијаас воэмөстчыгјасыс вөліны Ҷиновјев да Каменев. Најө кежисны Тротскіј туж-вылө (Тротскіјыс важөн-нын вөлі кыскө партијасө Ленин туж-вылыс бокө).

Луныг-лунө оппозиција ылаліс Ленин туж-вылыс, партија-диныс. Оппозиција сөгга кутіс лөсөдны мөд партија, асгыс партија, Ленин партијалы воча кутіс мунны. Советвластлы дас во-тырөм празнуј-тигөн оппозиција Мөскуаын да Ленинградын петаліс улычајас-вылө аслас мөвпалөмөн, лозунгјасөн. Сіјө көсјіс кыскыны ас-бердас робочейјасөс. Робочейјасыд каҗалісны кытчө оппозиција најөс кыскө, вөтлөмөн вөтлісны улычајас-вывыс.

Партија кык во-чөж терпітіс лок ужсө оппозициялыс. Бөрја-помыс сөгга оппозицияыд кутіс мунны вескыда-нын револутсиялы паныд. Тсентральнеј Контрольнеј Коміссія партијаса 15-өд сјезд вогытөҗ-на вөтліс партијаыс оппозициялыс јуралыгјассө: Тротскіјөс да Ҷиновјевөс. Кольны најөс партијаө ез-нын поҗ. Најө-өд секи вермісны нөшта-на уна локторјас вөчны партијалы да советвластлы.

Ставсојузса коммунист-партијалон 15-өд сјезд ошкіс партијаса Тсентральнеј Комітетлыз оппозициякөд вермаөбмсө, да шуіс став воэмөстчыгјассө оппозицияыс (122 мортөс) вөтлыны партијаыс. Сјезд вескыда шуіс: **оппозиция ылалөма Ленин туж-вылыс, сіјө кутіс ас уҗнас отсаны буржујаслы.**

Кушөм бокјасань оппозиция мунліс паныд партијалы.

Кушөм сорнјас-куҗа-нө оппозицияыс вөлі торјалө партија-диныс? Вескыда-кө, став-куҗаыс.

Тротскіј шуі: сотсіализмтө-пө стрөітны мјан совет-государствоын оз поҗ; буржујас, крестана-вылө пыкөмөн, путкылтасны мјанөс. Нафеја-пө мјан сөмын мукөд, ғырыөжык капиталист-государствојасын револутсия кыптөм-вылө. Мукөд муса робочейјас-кө-пө оз кыпөдчыны, оз лөсөдны асланыс государствоын советвласт, мі-пө матөвоам татчө. Сіҗ-жө вөлі сылөны Ҷиновјев Каменевкөд.

Ленин шуліс: мјан государствоын (Россіяын) сотсіализмтө почө вөчны. Сотсіализмтө вөчны мјан став коланторјыс ем. Ставму-вывса капиталистјас-кө оз кутны торкавны мјанлыс ужсө, оз кутны војутны, **мі зік асланым вынөн вермам дај вөчам сотсіализмтө.** Партија ез вунөд Ленинлыс шуөмјассө. Партија гораа, вісталіс: **мі вөчам сотсіализм. Сөмын мед мјанлы сетасны овны мірнеј олөмөн.**

Оппозітсіја сесса шуё: сиктын-пö кыптöны кулакјас. Наяы быд-масны выл помешцікјас. Кулакјас-пö гөл јöзöс бөгтісны-нын ас-кабыр-уланьс. Најö пырісны сиктса коператівјасö, исполкомјасö.

Міјан государство-пö, шуё оппозітсіја, оз мун сотсіалізмлаң, мунö капіталізмлаң. Міјан государство сувтö дај сувтіс-нын буржујјас государство туж-вылö. Коммуніст-партіја-пö нөжјөнїкөн кежö Лєнін туж-вывьсы; кулакјасöс, выл буржујјасöс—озыр-чукөрöс дор-ыг партіјаö кутіс пөрны.

Оппозітсіја тащöм өрнїјаснас думгыс вöлі повзөдлö партіјаöс, щöщ робочейјасöс. Тротскїј, Зїновїев, Каменев да став накöд-öт-выв мунысјасьс шуöны: колö-пö партіјаьслы јона вежны сиктын політікасö. Колö-пö озьрјаслыг һаңсö бара мырдөн бостны, колö політікасö сиктјасын нубдны 1918-19 во-јасын код-жö. Оппозітсіја вöлі щöктö крестаналыг мырдөн—зајомöн бостны 100-200 мільон пуд һаң. Колö-пö гөл јöзöс öтутны асланыс сојузö. Повзөм-јывгыд оппозітсіјаьд сиктјасын көсјö вöлі вöчны ыжыд ког.

Коммуніст-партіја бара шуё: Тротскїј велöдöм-серті мї огö мунö. Мї мунам Лєнін велöдöм-серті, Лєнін туж-куға. **Лєнін мїјанлы вїставліс: робочейјаслы сотсіалїзмö колö вöчны öтувјөн гöла да шөркөд-фема олыг крестанакöд.** Кулакјаскөд мї верма-гам-нын. Мї најöс мөд-ногөн топöдам. Мед кулакјас оз вермыны топöдны гөл крестанаöс, колö сиктјасын јонмөдны коператсіја, мөда-мөдлы отсаган комїтетјас. Колö сетчö öтутны став гöла да шөркөд-фема олыг крестанасö. Кулакјасöс колö зїкөз торјөдны гöла да шөркөд-фема олыг крестана-дінгыс. Мед пікө воöма крестанїн ез мун кулак-дїнö, мед мунїс сїјö коператсіјаö, мөда-мөдлы отсаган комїтетö. Гөл крестанаöс вотјасыг зїкөз колö мездыны. Гырыөжык вотјас колö пуктыны кулакјаслы. Машїнајас, вїзму-ужалан көлуј, көјдысјас да мукöд коланторјас мед-војдөр колö сетны артельјаслы, төварїшществојаслы. Со кущöм політіка партіја нубдö дај нубдас возö сиктјасын—крестана-пөвсын.

Кїтајса револютсіја-јылыг оппозітсіја шуё вöлі со кызі: кїтајса коммуніст партіјалы да робочейјаслы-пö ез ков возвывсö мунны öтут гомїнданкөд, буржујјас-дор муныг партіјакөд. Пыр-пö накöд вен-зыны колї, козасны. Тајö шуөмјасыс бара абу лүчкїбг. Лєнін мөд-ногөн шуліс: **мукöд кадјаснас колонїјаса робочейјаслы да крестаналы ковмылас мыјкө-дыра мунны асланыс возмөстчыг буржујјаскөд, кор**

ВКП (б) Тсентральнеј Комїте-тын главнеј секретар—**Сталїн-јорт.**

најо сувтöны паныд ставмуывса имперіалістјаслы (Англіјаса, Америкаса, Франтсіјаса да мукöдгырыг государствоса капіталістјаслы). Воҗыксö Китајын буржујјасыс мунісны револутсіја-дор. Секи поҗö вöлі накöд öтув ужавны, мед-егкö јонҗыка вермасны имперіалістјаскöд. Секи робочейјас да крестана вермöны вöлі чукöртны аслыныс вынсö. Бөрја-помыс китајса буржујјас повзісны револутсіјаыс да вуҗісны имперіалістјас-бердö. Најö кутісны пöдтыны робочейјасы да крестаналыг кыпöдчöмсö. Та-бöрын, ферт, китајса буржујјас лоіны робочейјасы да крестаналы имперіалістјас-код-жö врагјас.

Оппозітсіја лөбöдліс мöд партија.

Оппозітсіјалöн лоі аслас программа, сіјö кутіс југöдны партијалыг фістсіплінасö, пондіс вöчны мöд партија. Јуралыгыс сені лоі Тротскіј. Выл партијаад-öд колöны јöз. Оппозітсіја заводітліс поткöдны коммуніст-партијаöс. Оппозітсіјалöн воҗмöстчыгјасыс мунісны пабрік-заводјасö, агітатсіја сені кутісны нуöдны, робочейјаскö көсјісны аслааныс кыскыны. Октябрса празнык-дырјі оппозітсіја петіс улычајас-вылö аслас плагјасöн. Оппозітсіја-бöрыг партија ез мун. **Оппозітсіјалы поткöдны партијаöс ез удајтчы. Робочейјас оппозітсіјаöс ас-дінаныс матö ез сібöдны.**

Оппозітсіюнерјас колісны ас-кежаныс. Коммуніст-партијалöн 15-öд ејездыс налы сетіс чорыд воча-кыв, вöтліс партијаыс.

Ыҗыд, јона ыҗыд вöлі мыжыс оппозітсіјалöн. Најö-öд заводітлісны поткöдны Лөңінлыг партијасö, көсјісны југöдны робочейјаслыг гöла да шөркофдема олыг крестанакöд öтутчöмсö. Сöвет-государстволы оппозітсіја верміс вöчны зев ыҗыд омöльтор. Сöвет-государство, најö лок уж-понда, верміс уены. Ставмуывса револутсіја уна војас-кежлö верміс сувтлыны. Лөңінлöн партијаыс чорыда тракнїтіс оппозітсіјаöс. Оппозітсіја öні лоі југöдöма. **Партија кутас і воҗö-кежлö мыҗдыны, кодї кутас зілыны поткöдны Лөңінлыг öтувја партијасö, кодї көсјас сöветвластлы паныд сувтны.**

Оботуров.

Областувса овмөс кыпөдөм локтан вiт ВОЫН.

(Коммунист партијаса областувса комитет да контрольнеј комиссија
пленумлөн индөдјасыс).

Колөм төлысын чукөртчылис коммунист-партијаса областувса
комитетлөн да контрольнеј комиссијалөн пленум. Тајө пленумыс,
мукөд горнијас-кынзи, видлалис овмөс кыпөдөм-вылө вiт вога план
лөгөдөм уж, етис индөдјас сы-вылө.

Ми нуөдам овмөссө сотсиализмлаң.

Мијанлы колө воэыв төдны кыңжык егкө овмөс кыпөдны,
мыј-вылө јонжыка виэөдлыны, нуөдны овмөссө кыңи колө ужалыс
јөз государстволы, мыј ми вермам вөчны асланым сөм-герти. Сы-
вөсна колө та-јылыс воэыв мөвпыштны. Колө лөгөдны воэыв ар-
талөм моҗас да тужас овмөснымөс кыпөдны—вөчны план.

Вермам-ө ми нуөдны овмөснымөс (народное хозяйство) план-
герти? дај мед сiјө мунис зөнас сотсиализмлаң? Вермам. Вермам
кокнидҗыка капиталист-государствојас-дорыс. дај сенјасын-дорыс өд-
јөжык вермам кыпөдны овмөснымөс. Капитализм-дырјыд-өд пөшти
став промышленностыс, вузасөмыс, сөгга виэмуыс торја-торја кiја-
сын. дај капитализмыд пыр сiзи i зилө колны овмөссө (колны торја
кiјасын). Сени көң i лөгөдлан плансө, некод оз виэөдлы сы-вылө.
Мијан государствоын овмөс нуөдан ужыс зик мөд-нога. Мијан став
гырыс промышленностыс, унжык вузасөмыс, сөгга банкјас өтувја
кiын (ужалыс јөз государство кiын да коператсија кiын). **Мијан ов-
мөсным мунө зик мөд тужөд, сотсиализм-ногөн кыпөдан тужөд.** Совет-
Сојузын егкө ем-на-жө капитализм-нога овмөсјасыд (торја јөз кiја-
сын емөс посни промышленност, емөс частнеј вузасөҗас), да сө-
ветвласт **ас өтувја овмөснас најөс пыр-өтарө зырө, бырөдө.** Совет-
государствоын өтувтөм овмөсыс пыр-өтарө промышленностын дај
вузасөмын сөдө, торја кiјасын овмөсјасыс чiнөны.

Сиктјасын, виэму вөдитөмын уна-на емөс торја овмөсјас—өткөн-
өткөн крестанаыс ужалөны, олөны, овмөссө нуөдөны. да ми најөс
асланым өтувја овмөснас вермам кыскыны өтувја овмөсө-жө, сүв-
төдны сотсиализм туж-вылө. Карса овмөс өтувја вузасөм нуөдө сик-
тса овмөстө, отсалө, щөктө сылы өтувтчыны. **Крестанаөс өтувтан
тујыс мијан ем,—коператсија (быдсама-сикас), сiјө вочасөн паскалө
сиктјасын.** Тајө ставыс ужалыс јөз властлы етө ыңыд вороп овмө-
сөн веккөдлыны, совет государство вермас план-герти чуждөдны став
овмөссө, нуны сотсиализма тужөд.

Өнi мијан зик став овмөсыс воис војнаөҗса кадөз. Воэө-кежлө
ковмас **став овмөссө** выл-ногөн лөгөдны (реконструировать), леп-
тыны сiјөс буржык-ногөн (машинајасөн) ужалөмөз.

Кушом өні мијан овмөсным.

Пленум видпалис кушом өні-кежлө облагтувса овмөсным.

Револютсияөз Коми му-вөсна некод ез төждыгы. Сөмын сетыз миз вермисны петкөдлисны озырлуно. Коми муө кушом озырлуно ез коллы пабрик-заводжас стрөиталөмон-ни, тулжас (көрттул, ватул) лөгөдалөмон-ни.

Коми мулон озырлуныс уна ем. Силө озырлуныс сетас облагтын паскавны **гырыс промышленностлы**—металлургическейлы, изшом да нерп пержанлы, мукөд-өикаслы. Коми облагтын кутасны паскавны вөр лөзөм да ужалөм, скөт везөм јөв-выл лөгөдөм-вөсна. Лоө щөщ көр везөм, вөралөм.

Мијан облагтын овмөс кылөдан ул нуны зев вөли өкыл. Көт-и сиз, талө ужыс, коми јөз мырсөмон, вель-ыжыда вөзө вокковтис. Облагтувса овмөс өні-кежлө вужис војнаөзса-дорыс вьлөжык—1926-27 воын лои 106,3% војнаөзса-дорыс. Вөр лөзөм војнаөзса-дорыс муно унжык 10,5%-вьлө, везму да скөт вөзитөм унжык 16,3%-вьлө. Сөмын бостны-кө не өтлаалөмон војнаөзса кадкөд, бостны векыда лыдпасөн, овмөсид јона-на улын: 1926-27 воын став овмөсас лөгөданторжыс (продукция) калө 18600 гурс шалт дон (војнаөзса сөм донөн лыдөмон). Емөг-жө вөзө тувтчөмжас өтувтөм овмөс лөгөдөмын—производстоын—33,6%, төварын—78,5%, ещаныкөн вузагөмын—93,6%.

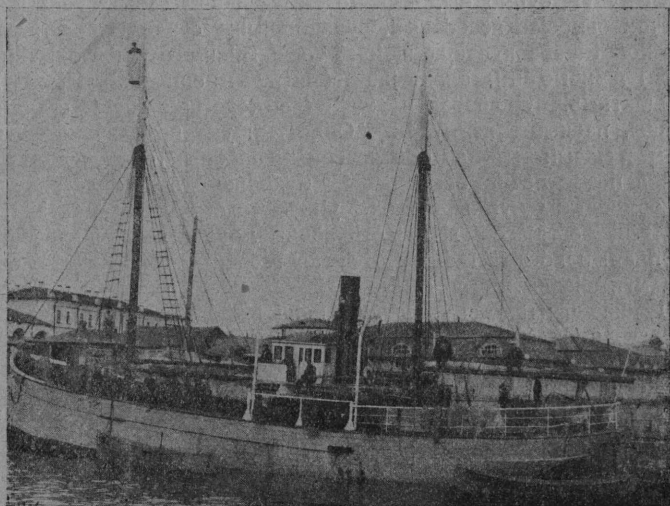
Пленум шуис: талө вит вонас ми өгө-на вермө вьвти вөзөтө вокковтны. Мед-ыжыд пыкөдыс ыжыда вөзө вокковтөмыс—өмөлик тулжасным. Сы-вөсна талө вит вонас мед-ыжыд могнас ковмас бостны буржык тулжас лөсөдан ул. Бур тулжас-кө лөбны, секи овмөс кылөдөмыд өдјөжык кутас муны дај овмөссө вьл-ногөн лөгөдөмыс—промышленност паскөдөмын дај везму да скөт вөзитөм кылөдөмын да бурмөдөмын--өдзас.

Тулжас ковмас бурмөдны да нужөдны.

Коми облагтын пыщкас дај мукөд мөстаскөд воыган тулжасыс вьвти өмөлөг. Силө мед-јона пыкө овмөс кылөдөмсө да бурмөдөмсө. Збылыг-өд, миз өн көсиз кутчигны, пыри лоө мед-војдөр мөвпыштны: „тулжасным-но кушөмөг?“ Со бостам вөр-бердын ужалөм. Колө мијан паскөдны вөр лөзөм (не куш јујас-бердыс, а щөщ и јујассыс пыдысжык), колө лөгөдавны вөр пилитан заводжас, мукөд-өикас тор вөрыс-жө вөчалан заводжас. Кваитчан-да, петкөднысө облагыс колан каднас некыз, тулжыс абу. Колө јонжыка бостыны вьл вөчны да вузавны, мед скөт везөм паскалас. Артыштан-да, нуөмыс вьвти вьлө качө. Колө бостыны паскөдны промышленност—тулжас абуөг промышленностса төварсо разөдны, либө сылы коланторжасө вайны.

Сы-вөсна пленум аслас индөдјасын, талө вит во-кежлө овмөс кылөдан план лөгөдөм-вьлө, щөктис чорыда бостыны тулжасстрөиталөмө.

Тайо вит воін ковмас нужодны корттуј Пінугань Сыктывдін кароэ, відлавны местајассо корттуј нужодом-восна Уктаоэ. Міјан областын ем Индіго бухта, пыро Вој морегань. Сіјо төвнас зев регыд-кежло кывмывлө. Сетчө-кө нужодан корттуј, позас заводітны петкодны заграничао зев уна төвар Сібырыс, Уралыс, Туркестаныс, мукөдлаыс. Сы-восна пленум щөктіс сујны вит вога планө уж—бура төдмавын гөгөрбөк Индігосө, сетчө порт лөбөдөм-вылө дај сыланө корттуј нужодөм-вылө местајас відлалөм Усолыесаң Индігоэыс (Усолые—Троітско-Печорск—Укта—Индіго). Пленум

Експедиціонней парово-парусней судно „Баренц“. Нөбөма Обісполком.

щөктіс ватујјас бурмөдан уж да паракөд-баржа содтөмјас сујны планө: весавны Ежва, Јемва, Сыктыв дај Печера јујаслыс-јывсө Јакшаса прістаңоэ. Колө тайо вит вонас лөбөдчыны дај вит во помас көт ічөтіка заводітчыны гырыс канавајасөн өтлаавлыны Волгаөс двінакөд (Јекатерінінскіј канал весавны), Печераөс Волгакөд, Об јукөд дај Индігөкөд. Вөла-тујјас ковмас-жө бурмөдны да вылөс вөчавны, көт-і лөө нужодөма корттуј да бурмөдөма ватујјас.

Скөт візөм да візмујас паекөдөм.

Міјан областын, візму ужалөм-кынзі, мукөд-сікас ужјас тыр-мымөн абуөсна сөгга, тујјас абутөм-восна, боқысса наң вајөмыс сувтө донөн. Та-восна крестаналы лөө вөлі-і ужавны візмусө. Му көд-сікас ужјас аскөдөм-бөрын, промышленност лөгөдөм-бөрын,

көрттүжөн донтөм һаһ вәжөмөн вәзму-бердын ужыс вочасөн кутас чинны мүкөд-сикас ужјас-герте.

Серт, вәзму вөдитан овмөсыд регыдөн оз-һа вежгы. Сиз-кө, локтан вт вонас вежны қикөз вәзму да скөт вөдитан овмөс-һогтө он вермы. Вт вога планын сөмын верман лөгөдны сизі, мед овмө-сыс күтис сетөыны јонжыка скөт паскөдөмлаһ, мед унжык вузөс күтис лөбодны.

Вт вога планын колө лоны, кымын-верман, јонжыка вәзму ужалөмсө паскөдөм, вәјас дај мујас да скөт содтөм. Мыј-верман унжык колө сетны сөм вәзму уж дај скөт вәдөм паскөдөм-вылө.

Вәзму уж бурмөдны, выль-һогөн лөсөдны, сөгга пагыкдыжыка өтүвтөм овмөсјас лөсөдавны, бура дорјыны сузчытөм да шөркөд-дема крестанаөс кулақјасыг јона торкө мијан вәзму лөсөдчытөмным. Сөгга і вәзмуыс өһија оланінјасын (өиктјасын) ешче, оз тырмы. Пленум шөктис вәзму лөгөдлан ужсө (землеустројत्वосө) воzza-герте өдзөдны, паскыдыжыка һүөдны. Областын уна позө вөчны вәзмујас выль местајасын, тырмас сизө оз сөмын асланым областувса крестаналы, а позас леҗны овмөдчыны і мүкөдлаыг локтысјасөс. Виль местаө овмөдчыны мунны кутасны унжыкыс сузчытөм крестана. Сөгга-өд виль местајасад вәзмујастө вөчны лока сөкыд. Сы-вөсна вт вога планын ковмас индыны государствогаһ отсөг выллаө овмөдчыны муһыгјаслы.

Тајөјас-кынҗи пленум шөктис шөщ вәдөдлыны вәјас бурмөдөм-вылө, турун да мүкөд көрым көзөмјас-вылө, скөтөс бурмөдөм-вылө да лүчки сизөс вердөм-вылө, көјдысјас весалөмјасө, шабди, пыш да мүкөд сецөм-сикас вөдитөмө, миһеральней му выһсөданјас паскөдөмө. Ковмас јона зильны видлөга стантсјајас пыр өтарө паскөдны (видлөга көзәјас, трундаөн выһсөдөм видлөгјас, сизі возө).

Планын колө индыны **коператсјаөс дорјан мөг**, дај копратсја-пыщкас вескыда, кыҗи колө партијалы, ужсө һүөдан мөг (сузчытөм-жык крестаналы сөмјас уждавны, вермасны кулақјаслаһ кысган ужкөд, колан політика һүөдны машинней төварішествојасын, сизі возө). Вузасан-һөбаган коператсја паскөдөм-кынҗи, колө шөщ јона бостөөдны да дорјыны производственней (вәзму ужалан, скөт вәзан, мүкөд-сикас уж вөчан) коператсја (коммунајас, артелјас, төваріш-ествојас, өтувја заводјас, сизі возө). Вывті-һин јона колө вәдөдлыны јөв-выј вөчаһ өтүвтөмјас-вылө. Колө-жө бостөөдны сөветскеј көәјствојас (совхозы).

Вөр овмөс да промышленност.

Вөр петкөдөм дај сыыг коланторјас вөчалөм өһөз муһлис зев-һа еща вөр емлун-гертеыс. Сөгга сөмын гырыг вөр (сортовка) бостөм, поһы вөрыг да пескыг һөте егө-һа пөльзасө бөглөј. Корттуј һүжөдөмөн вөр-бердын ужалөмыс јона паскөдас. Сы-вөсна колө төдмавын став вөрсө да лөгөдчыны паскыда сы-бердын ужавны,

загранічаѡ да аслыным коланлун-серті. Та-могыс, пленум щѡктіс сујны планѡ: став леснічествојасас тѡдмавны унаѡ да бурѡ вѡрыс, відлавны Ежва-бердыс да сетчѡ усан јујас-бердјасыс посны, вузавны шогмытѡм, вѡра інјас, мукѡд ужјас. Вѡр тѡдмалѡмкѡд ѡтщѡщ колѡ нубѡдны **крестаналы вѡр торјѡдан уж** (отвод лесов местного значения)

Промышленност паскѡдѡм-могыс пленум шуіс: локтан віт во-нас он-на вермы сетны уна сѡм промышленност кыпѡдѡм-вылѡ. Тајѡ віт вонас ковмас лѡсѡдчан ужјас вѡчны, мед-ескѡ віт во по-масігас поѡс-нын бѡстгыны гырыс ужјас нубѡдны.

Пленум щѡктіс паскѡдны сортовка, шпал да пес лѡзѡм, тајѡ

Вѡр-каѡіщѡ.

ужас кыскыны ставсѡ, мыјда ем, керлезысјасѡс да вѡвјасѡс. Ковмас паскѡдны Печераса, Сыктывдін карса да Кардорын вѡр пїлітан заводјас, заводїтчыны лептыны вѡр пїлітан завод вылѡс, стрѡїтны фанѡернеј завод (вѡснїдік пѡвјасѡ керсѡ пїлітны), канїфѡль да скї-пїдар вѡчан завод, заводїтны стрѡїтны тсельлулозно-бумажнеј па-брика. Тајѡ војаснас-жѡ лѡѡ бѡстгыны Печера-вылын замша вѡчан завод лептыны, вьл-ногѡн вѡчны Сереговса сов завод, Нувчїмса завод, стрѡїтны тѡчіла перјан да вѡчан ін (Печераѡ).

Мїјан областын ем уна му-пыщса озырлун. Віт воа планѡ колѡ сујны тѡдмалан ужјас їзшома да нѡрпа местајас Печераын, Сыктыв, Јемва, Ежва дај Меѡењ јујас-бердын, мукѡд-сікас озыр-лун.

Кустарнеј ужјас ѡсалѡны тѡварјас содтѡмлы дај сетѡны до-кодјас крестана ѡвмѡслы. Колѡ зїлыны кустарјасѡс коператсіјаѡ, ѡтвутны, буржык-ногѡн сувтѡдны налыс ужсѡ.

Електростантсїјас, вѳчны-кѳ најѳс куш керкајас јурдѳдѳм-вылѳ, агнысѳ оз вештыны дај вынсѳ налыг зѳннас ѳекытѳ воштынысѳ. Сы-вѳсна колѳ бостгыны стрѳїтавны стантсїјассѳ пабрїк-заводјаслы уѳавны, дај најѳ-жѳ мед кутасны јурдѳдны керкајасын. Тајѳ вїт онас колѳ стрѳїтны електростантсїјас Ізваын, Кулѳм-дїнын, помавны стрѳїтны заводїтѳм-нын гїдростантсїјас (Вїѳнын, Кылтовоын да Улыс-Човјын), лѳбѳдны тајѳ стантсїјас-бердас кушѳмкѳ вѳчасан-їнјас. Қолѳ помѳз вїдласны Јемваын порогјас-вылас гїдростантсїја стрѳїтѳм-јылыг да їндыны мыј-вылѳ вїзны стантсїјаыс-лыг вынсѳ.

Тѳргутѳм уж бурмѳдны.

Тѳргутан ужын пленум шуїс зїлы бурмѳдны да донтѳммѳдны вузасан ужнубданїнјассѳ, донтѳммѳдны тѳварсѳ.

Пленум сувтѳдїс мог—тајѳ вїт онас зїлы **ѳтувны коператсїјаѳ зїн ставнысѳ сузчытѳм да шѳркоѳ-ѳема крестана овмѳсјас.**

Тајѳ шѳктѳмјасыс-кыңзї пленум сетїс їндѳдјас кѳр вїзѳм уж буржык-ногѳн лѳбѳдѳм-јылыг, ещѳ кѳра овмѳсјаслы отсалѳм-јылыг да кѳрјассѳ вїгмѳмыг вїзѳм да бурмѳдѳм-јылыг; мунїс сѳрнї кыжѳм-вѳралѳм уж лучкїѳн нубдѳм-јылыг, стрѳїбјас карын дај сїктјасын паскѳдѳм-јылыг; ыжыд мог сувтѳдїс пленум јурдѳдчан уж јонмѳдѳм-јылыг Ставсојузса Коммунїст-партїја 15-ѳд сїезд шубмјас-сертї ¹⁾

Ен-пѳ.

¹⁾ 15-ѳд сїездлыг шубмјассѳ гїжѳма тајѳ нумерын; „Крестана-костын уж“—статтаын.

Комї областын рајїонїровањне нубдѳм-јылыг пленумлыг шѳктѳмјассѳ мї лѳ-зам локтан нумерын.

Осоавіахім обшестволөн өніја ужыс.

Ставымылы мог доржыны Сöвет-Союзöс.

Коммуніст-партіја 15-öd сjeзд-вылын Ворошілов-юрт вiсталис: „капіталіст-государствојас став выныныс лөбөдчөны виль война-кежлө. Налөн думныс — жугодны Сöвет-Союзöс. Медым капіталістјас ез лытны Сöвет-Союз-вылө ускөдчыны, мiянылы колө аслыным јонмөдчыны. Став ужалыг јөзыс-кө чорыда кутчiасны Сöвет республика-ос јонмөдан ужө, капіталіст-государствојас оз лытны торкны мiянылыг мiрөн олөмсө, оз лытны ускөдчыны мiянылыг вылө“.

Осоавіахім обшество отсалө доржыны Сöвет-Союзöс.

Сöвет-республикаос доржан ужсө ужалыг јөз-пөвсын нуөдө Осоавіахім обшество. Кыпалас-кө война, ковмас уна јөзөс бостны арміјаө. Гөрд арміја лөө јона вына, бура-кө кужны сiјө кутас војутны. Сы-вөсна ужалыг јөзлы колө јона төдмагны өніја војуттан-ногнас, воцасан-ногнас. Война-дырјi ковмас зев уна военнеј көлуј (аеропланјас, мукөдтор). Та-вылө колө-жө отсөг ужалыг јөзлөн. Тајө став ужсө i нуөдө Осоавіахім обшество.

Осоавіахім обшестволөн ужыс мiянылыг Комi областын мунө-жө.

Тајө зев-на том организатсiја мiянылыг областын. Осоавіахім обшестволөн ужыс зев воө сөлөм-выланыс ужалыг јөзлы. Јанвар 1-öd лункежлө (1928-öd воө) Комi област-папта лыдфысө Осоавіахім обшестволөн 129 јачејка, сетчө отувтөма 3100 шленөс. 129 јачејка-јас-пiөсыс 90 јачејкаыс—сiктјасын, мукөдыс ужалөны карса учреждөньејас-бердын, школајас-бердын, да мукөдлаын. Шленјас-пөвсын **мед-унаыс крестана**—1350 морт, севса служашцејас—1106 шлен, велөдчысјас—449 шлен, робочејас—110 морт, военнејас—73 морт да мукөд. Емөг шленјас-пөвсын нывбабајас—46⁷ шлен.

Кушөма ужалө Осоавіахім обшество мiянылыг областын?

Лыдфыван-керкајас-бердын, месткомјас-бердын лөбөдалөмакөн-сурө Осоавіахімлыг ужсө төдмалөм-вылө торја уголокјас, област-

паста өні ужалө 22 уголөк. Та-кынңи Осоавіахім обшестволөн вог-төма 21 бібліотека. Пыр ужалөм-вылө лөгөдөма Сыктывдін карө выставка, ужалөны военнеј уж төдмалан көкјамыс кружок, емөг лысыны велөдчан кружокјас—21, сөгга област-паста лөгөдөма 32 відлөгга участок-відлавны, төдмагны кыңи буржык-ногөн візму уж-авны да мујас вынөдны. Та-кынңи емөг јешщө мукөд-пөлөс кру-жокјас.

Лөбөдчөј Гөрд арміја пражык-кежлө.

Матысмө Гөрд арміјалөн пражык луныс. Февраль 23-өд лунө тырас дас во Гөрд арміја-јылыс декрет јөзөдөман. Медым тајө лунсө бура коллөдны, ковмас возыв лөгөдчыны. Осоавіахім обшестволөн сөветыс шүіс өнісан-жө заводітны лөгөдчыны тајө лун-сө коллөдны. Празык коллөдігөн лө нөшта-на чорчөдны Сөвет-рес-публика јонмөдан ужсө.

Мед-војдөр ковмас Осоавіахім јачејкајаслы став ужалыс јөзсө төдмөдны, кущөм ыжыд уж Сөвет-Сојуз јонмөдөм-куча нуөдө Осо-авіахім обшество. Колө обшествоас кыскыны унжык шленөс. Колө зілны быд вөлөгтын, быд өктыгн лөгөдны Осоавіахім јачејкајас. Ужсө јачејкајасын ковмас буржыка лөгөдны. Тајө, ферт, абу өті-лунја уж. Тајө ужјассө нуөдөм-вөсна да лөгөдөм-вөсна пыр лө төждыгны.

Кыңи ужалыс јөзсө төдмөдны Осоавіахім ужнас?

Вөлөгтувса јачејкајаслы өтув волполітпросветкомкөд лө соб-рачөнејас-вылын нуөдны сорңјас Осоавіахім обшество уж-јылыс. Отпырјө лө төдмөдны СССР да мукөд государствојас-кост олөм-јылыс. Докладјассө вөчигөн со мыјјасжык колө виставны: капіталіст-государствојас лөбөдчөны выл војна-кежлө, налөн думныс—ускөд-чыны Сөвет-Сојуз-вылө. Капіталіст-государствојас ыждөдөны асыныс арміјајассө, содтөны военнеј өружјө да колү. Воыг-воө најө леңды унжык сөм военнеј рөскодјас-вылө. Сөгга колө виставны сөвет-правітельстволыс мірөн олөм-вөсна зілөмсө, Неважөн Швей-тсаріјаын, Жеңева-карын, вөлі разөрүжітчөм-јылыс чукөртчылөм. Тајө чукөртчылөм-вылө ветліс щөщ міјан делегатсіја. Сөвет-пра-вітельство-німсан делегатсіја щөктө вөлі қікөң разөрүжітчыны. Щөктө вөлі быд государствоын леңавны арміјајассө, быдлаын бы-рөдны өружјө запасјас, быд государствоын лөгөдны закон военнеј служба пыр-кежлө бырөдөм-јылыс да военнеј уж нуөдыс государ-ствоөс мыждөм-јылыс. Капіталіст-государствојас ез відлавны сөвет-правітельстволыс планјассө, налөн разөрүжітчөмыс вөвлі дај колі куш сорңдн.

Выл војна-дырјі ковмас косагны оз сөмын фронтјас-вылын ар-міјалы, лө врагјаскөд вермагны став ужалыс јөзлы пөштө быдла-ын. Лебалам машінајасөн, быдсама-пөлөс лөк газјасөн враг вер-мас локны быдлаө. Сіңкө, колө быдөдны төдны кыңи воңсагны враг-

көд. Тажө став ужсө і нүддө Осоавиахим обшество. Со мыјјас-јылыг ковмас нүддны горнјјас. Серт, тані ставсө вјставны он вермы, тајө сөмын сурөсыс докладчјјаслы.

Колө воставны уголокјас да лөбөдавны кружокјас.

Ковмас лыдфыган-керкајас-бердө (көні абу-на) воставны Осоавиахим ужсө төдмалан уголокјас. Тані бара-жө позас нүддны горнјјас, лыдфыны нгајас, газетјас. Уголокјасас етенјасө ковмас ошлыны плакатјас, төдмөдны крестанасө војеннеј техникабн.

Оз ков вунөддны петкөддлыны уголокас Осоавиахим обшестволыг крестана овмөс бурмөдөм-вөсна төждыгөмсө. Медем уголокыс төд-

чана вөлі, плакатјассө, картинајассө, лозунгјассө колө вежлавны. Тажө ужсө вермасны нүддны пионерјас, сөмын колө налы индыны мыј да кычј вөчнысө.

Војеннеј уж төдмалан кружок.

Осоавиахим уголокјас-бердө колө лөбөдавны војеннеј уж төдмалан кружокјас. Онөч област-папта сөмын-на көкјамыс тащөм кружок. Тажө зев-на еца. Колө зільны тащөм кружокјассө лөбөдавны быд лыдфыган-керкајас-бердө. Кружок төдмалө быдгама-пөлөс војеннеј уж, төдмагө выл когазөм-ногјасөн да воцсагөм-ногјасөн. Тажө кружокјасас чүждөдөјасыс-пыдди колө кыскыны Гөрд арміяыг петыгјасөс да сјктјасын запасын олыг команднеј составөс.

Лыгыны велөдчан кружокјас.

Зев колантор сјктјасын лыгыны велөдчан кружокјас. Тажө кружокын велөдчөны лыгыны. Лыјсөмыс јонжыка кыскас крестан-

наӧс кружокјасас куш ӧгајас-вылыс велӧдчӧм-дорыс. Винтовкајас-сӧ, патронјас-сӧ поӧ суӧдны Осоавіахім областувса сӧвет-пыр. Област-паста ӧнӧз лӧгӧддӧма-нын 21 тащӧм кружок. Тӧдмӧдлан-кӧ крестанасӧ тајӧ кружок ужнас, зев јона поӧ паскӧдны лыјыны велӧдчан ужсӧ.

Колӧ ужыкылаын лӧгӧдны вӧдлӧга участокјас.

Осоавіахім отсалӧ крестаналы тӧдмасны буржык-ногӧн вӧзму вынӧддӧмкӧд—мыӧн поӧ вынӧдавны.

Тајӧ ужсӧ Осоавіахім јачејкејас нуӧдӧны вӧзму-уж-велӧдан кружокјас-пыр. Медем тајӧ ужыс тӧдчана вӧлі, колӧ быд вӧлӧстын лӧгӧдавны вӧдлӧгјас да петкӧдлыны крестаналы кыӧи поӧ мујас-сӧ вынӧдны хіміческеј (мінеральнеј) вынӧдан торјасӧн. Колӧ петкӧдлыны кыӧи вермасны мујас-вылын, градјас-вылын. кӧзајас, пуктас јас жугӧдысјаскӧд (лӧлӧјаскӧд, гагјаскӧд)

Област-паста ӧнӧз лӧгӧддӧма-нын вӧдлӧг-вылӧ 32 участок. Воӧ-кежлӧ тащӧм вӧдлӧгјас-сӧ нӧшта-на колӧ паскӧдны. Тајӧ ужсӧ-кӧ лӧгӧдны бура, ӧерт, Осоавіахім обществоӧ пырасны зев уна крестана.

Нывбабајас-сӧ щӧц колӧ кыскыны Осоавіахімӧ.

Сӧвет-Сојуз дорјан ужӧ колӧ кыскыны щӧц і нывбабајас-сӧ.

Осоавіахім общество шленјас-пӧвсын зев на еща комсомольчјас (област-паста 357 морт). Колӧ зӧлыны став комсомольчсӧ ӧтувтны тајӧ обществоас.

Та-кынӧи нӧшта мукод-пӧлӧс ужјас-на сулалӧны Осоавіахім общество шленјас-возын. Колӧ чукӧртны гӧм лебалан машинајас вӧчӧм-вылӧ, щӧц „Комі морт“-ныма лебалан машина стрӧйтӧм-вылӧ, мукод-пӧлӧс ужјас.

Паскӧдам-кӧ мӧ Осоавіахімлыс ужсӧ, сы-пыр кыскам јонжыка ужалыс јӧзӧс асгыныс госуларствонысӧ дорјан ужӧ, ӧерт, капіталіст-госуларствојас-сӧ, угкӧдчасны-ко мӧјан-выло, кокнӧджыка венам.

К. Нь.

Крестаналыс овмөснысө кыпөдөм-вылө уждысөм.

Сөвет-правителство неважөн уждысөс карса ужалыс јөзлыс промышленност кыпөдөм-вылө. **Тажө уждысөмыс зев өдјө разалис.** 200 мильон шайт-дон ескө леҗлисны-да, ез весег тырмы. Тажө уждөм сөмыс ставнас мунө промышленност кыпөдөм-вылө, выл паб-рик-заводјас вөчөм-вылө. Міжан облаетын тажө уждысөмсө разөдөма 125 суре шайт дон-гөгөр.

Міжан промышленност, сөтсализм-нога промышленност зев өдјө кыптө, выл нога техникаөн лөсөдчө. Карса ужалыс јөз өтсө-гөн (промышленност кыпөдөм-вылө уждысөмсө өд кыз-вынесө разө-дөма лоі карын) промышленностыд нөшта-на воҗө түвтчас.

Виҗму овмөс паскөдөм миҗан СССР-ын колтчө промышленност кыптөмыс. Виҗмуыд-ескө зев уна-да, бур-ногөн ми сјөс ого вермөј ужавнысө. Урожајным миҗан мүкөд воҗмөстчыс государствојас-серт-тө јона-на улын. дај сөсса-өд-и өктөса овмөсө колө өтщөц кыпөд-ны промышленносткөд. Промышленност кыпөдөмыд вермас бура мунны сөмын, јонмыны-кө кутас щөц-и өктөса овмөс.

Сөвет государство крестаналы јона быд-ногөн отсалө. Зилө јон-мөдны коператсја, сөтө налы кокнөдјас. Отсалө нуөдны өктөсасын виҗму лөсөдлөм (землеустройство). Јона ышөдө да отсалө бур кб-дысјас лөсөдны, сөцә воҗө. Гөл да суҗчытөмжык шөркөдөдема кре-станалы сөтөны кокнөдјас вот мынтөмын. Сөсса оз-өмыј-нө госу-дарство кокнөд крестаналы виҗму ужалан машинајас суҗөдавны!
Виҗму овмөс кыпөдөм-вылө сөвет-государство быд во сөтө уна сөм, воыс-воө сөдтө: 1924-25 воө сөтлөс 300 мильон шайт, 1925-26 воө— 450 мильон шайт, 1926-27 воө— 550 мильон шайт, 1927-28 воын-лоө сөтөма 700 мильон шайт. Сөмын, сөрт, тажө өтсөгыд оз-на

тырмы. Колö нöшта-на уна өм вiзму овмöс кыпöдöм-вылö. Сöвет-государство мыj сетö-нiн, сыыс-вывтi сетны оз-на вермы. Сiз-кö, вiзму овмöс кыпöдöмлы колö отсавны аслыныс крестаналы, госу-дарствоñ уждысан облыгатсiяяс нöббöмөн.

Сöвет-союз-паста 24 мiльон крестана овмöс. Войнаяс-бöрын крестана овмөсiяс сувтiсны кокжылö. Воыс-воö пыр-öтарö кыпалiс-ны. Бөрjа воjасөс крестана кутiсны-нiн вермыны чöжыштны өм-тор. Сöмын таjö чөжыштöм сомнысö уждыкөнныс-на вiзöны горта-ныс. Аслыныс-нi, госу-дарстволы сijö өммыс пöлза оз сет. Крестаналы став вiчмыштан өмсö колö уждывны госу-дарстволы.

Кушöм бур сетö крестаналыс овмöс кыпöдöм- · вылö уждысöмыс.

Феврал 1-öд лунсаñ Сöвет-правiтельство разöдö выл уждысöм—крестана овмöс кыпöдöм-вылö уждысöм. Ставсö лезöма 100 мiльон шайт дон. Таыс чукöртöм өммыс ставнас кутас мунны сiктса өвмöс бурмöдöм-вылö, вiзму овмöс лөсöдöм-jонмöдöм-вылö. Кöдi мед-матын сулалö сiктса овмöс-бердас? д-ерт, асныс крестана. Сiз-кö, таjö уждысöмыслы колö разавны крестана-пöвсас. Сöветвласт да коммунист-партиjа лача кутöны (нафөйтчöны)—крестана кажаласны таjö уждысöмыслы ыжыд бүрсö, бөстасны облыгатсiяяссö. Быд крестанiн-кö бөстас өтi облыгатсiя, вел-уна чукöрмас госу-дарство-кiо өммыс. Ыжыд отсöг сы-вылö позö сетны крестана овмөслы.

Таjö уждысöмсö лезöма куjим во-кежлö. Став уждысöмыс jук-сö 40 сериjа-вылö. Быд сериjанын 250 суре облыгатсiя. Облыгатсiя-ясыс **дас шайтаөс**. Быдөн, гашкö, öтпырjö та-ыжда облыгатсiятö оз вермы бөстнытö. Сы-вöсна облыгатсiяяссö лезöны шöц **нөль-пелö jукöмөн**. Быд jукөн сулалö **2 шайт да 50 ур**. Сiзкö, таjö уждысöмтö быд крестанiн вермас нöбнытö.

Облыгатсiя кутысiяслы воö прöчент. Лөсöдöма квайт прöчент во-вылö. 10 шайта облыгатсiя-вылö вонас воö 60 ур., вiт шайта-вылö—30 ур, кык шайт да жыңjа-вылö—15 ур. Таыс-кынчi, облыгатсiясö нöббыс вермö воны ветымын шайтсаñ суре шайтöз. Став во-öмыс уеас 332.640 номер-вылö—21 мiльон шайт-вылö. Розыгрышыс быд во лөб кыкыс. Быд розыгрыш-дырjи быд сериjа-вылö уеö: öтi воöм суре шайт-вылö, вiт воöм—500 шайтөн-вылö, 300 воöм—100 шайтөн-вылö да 1080 воöм—50 шайтөн-вылö. Куjим во-чöжнас быд 30 облыгатсiя-пiйе öтi облыгатсiя-вылö уеö öтi воöм. Воöм өм-вылае некушöм öчереф вiдчiстöг позö бөстны, көсjan-кö, вiз-му ужалан машинаяс.

Jul 1-d лунсаñ 1929 воö таjö облыгатсiяяссö позö сетны өм-пыс-дi вот лiбö обjажитана страхокка мынтигөн.

Облыгатсiя-вылö-кö уеi воöм, воöма өмсö сөтасны даj облыгатсiясö шöц вештасны. Сы-бöрын сijö облыгатсiясö бөрсө оз-нiн вузавны некодлы даj сijö возö-кежлö розыгрышjасас оз-нiн лыддыссы.

Быт уждыеом вӧлӧстувса бӱдӱжеттӧ жонмӧдӧ.

Кушӧм вӧлӧетӧ мыҗ-дон вузаласны облигатсұасӧ, сұӱ донеге да сӧд паж еӧмыс вӧлӧетас і колӧ. Шуам, вузаліены-кӧ 1000 шаҗт-дон, сетеге 100 шаҗтыс колӧ вӧлӧетувса бӱдӱжетас. Сұӱ мунӧ вӧлӧетувса овмӧсӧ кыпӧдӧм-вылӧ, җудӧдчан уж-нудӧдм-вылӧ. Вӧлӧетад-ӧд уна-сұакас рӧскӧдұас емӧе. Туҗҗастӧ колӧ вӧчны, бур рӧда ӧштӧ колӧ лӧсӧдны-вұҗны, пӧжарнеҗ машұнаұас колӧ нӧбавны. Шко-лаұасын, болҗнычын, лыд-дысан-керкаын бара-жӧ ужсӧ колӧ бур-мӧдны. Уждыеом разӧдӧмыс колан еӧмыс вӧлӧетувса бӱдӱжетӧ от-сыштас вӧлӧетувса овмӧстӧ бурмӧдыштны.

Облигатсұаұасӧ бӧр кутасны вештыны 1931 воҗ февраль 1-ӧд лунсаҗ. Вештан срокӧс сетӧма 10 воҗ облигатсұасӧ почӧ кутны 1941 воҗ.

Мед быд крестанҗн нӧбас облигатсұатӧ.

Тажӧ уждыеӧмыс сұктлы жона ыҗыд пӧлза сетас. Быд крестан-җнлы колӧ нӧбны облигатсұасӧ. Кымын уна нӧбам уждысан обли-гатсұасӧ, кымын жона разӧдам таҗӧ уждыеӧмӧе, сымын ыҗыд бур аслыным-жӧ вӧчам. Колӧ крестана овмӧстӧ ӧдұӧҗык нудӧдны воҗӧ. **Крестана овмӧс кыпӧдӧм-вылӧ уждыеом отсалас сұктлы нӧшта ӧдұӧ тувтчавны воҗӧ, мунны сотсұалұизм туҗ-куҗа.**

Мі комі крестана-дінӧ чукӧстчам: **мед быд крестанҗн нӧбас крестана овмӧс кыпӧдӧм-вылӧ уждысана кӧт ӧтӧ облигатсұа.**

Ільла-Ӧльӧксан.

Гӧл крестана-костын уж.

Ӧтӧ томынұк селҗкор гұжӧма сұкӧтвореҗне кушӧм-на сӧкыд олӧмыс гӧл-җӧлӧн:

Кушӧм омӧл олӧм
 Комі гӧл мортлӧн,
 Ужалӧ пыр нем олӧм,—
 Оз уҗлы гортын.
     Кушӧм олӧм гӧллӧн,
     Шог даҗ і гажтӧм.
     Кӧлуҗ кӱсӧма сылӧн,
     Овлӧ җӱк пагтӧм.
 Кушӧм олӧм гӧллӧн,
 Шог даҗ і гажтӧм.
 Зев-ӧд, зонмӧ, омӧл
 Овны гӧллы нем...

Ғерт, тані абу шылыда артмӧма. Сегса жона-жӧ бара гұжӧдас содталӧма-даҗ.

Сөветвласт дај партија-быд-ногөн отсалоны сузчытөм крестаналы. Сөмын унаыг-на сөветвластлөн сетөма кокнөдјасыс оз-на ставыс гөль крестаналы сурны. Олөмыс сылөн зев-на сөкыд. Öнi партијалөн 15 сјезд бара јона горнитис—кызи буржыка кыпөдны олөмсө гөль крестаналыс. Сјезд шуис: партијнеј јачејкајас-возын да учреждөньнејас-возын-пө тајө ужыс öнi мед-ыжыд уж. Коммунист-јачејкајаслы да комсомольчјаслы ковмас јонжыка, чорыджыка бостыны ужавны гөль крестана-костын. Обкоммоллөн бөрја пленумыс тајө уж-јылыс таз-жө вiсталис. Учреждөньнејасын да организатсја-јасын комсомольч-представительјаслы, зоннас комсомол-јачејкајасыс-лы быдсама-ногөн колө төдмавны, кызи позо вөлөстын гөль јөзлыс олөмсө кокнөдны, бурмөдны. Колө пыр зильны,—мед сөветвластлөн сетөма кокнөдјасыс мунисны гөль крестаналы отсалөм-вылө.

Вотјас лөбөдигөн.

Вөлөстјасын өткымынлаын öнi чiнталоны-на крестаналыс та-вога вотјассө. Гөль јөзөс (35 прөчент крестанаөс) зикөз вотыс мез-далоны тсентралнеј исполкомса манифест-сөрти. Сөмын уналаын-на тајө ужыс оз лучки мун. Мукөд вөлөстувса исполкомјасыс зев дыша тајө ужсө нуөдөны. Шуөны—мијан вөлөстын-пө абуөс гөль-јас-ны, озырјас, ставыслы-пө өткофа колө вотсө мынтыны (Виҗабө-жын). А мукөдлаас мынтөдөмаөсө вотгыс, кодјаслы-егкө колө вөли вотсө содтыны. Шуам, Көјгортса исполком зикөз шыбытис вотсө Крајовлыс да Карпө-Тималыс. А најө-код бура олыгыс вөлөстас шоч. сөрт, тащөм нелучкјјассө вөчны оз ков лежны. Колө отсавны исполкомыслы шылыда тајө ужсө вөчны, мед гөль крестаналы от-салисны.

Гөжөмнас кутасны локтан во-кежлө вотјас лөбөдавны. Сек-кежлө өиктса јачејкајаслы колө возвыв лөбөдчыны: төдмавны выл законсө, кызи течсө вотыс, отсавны волисполкомјаслы, зильны мед лучки быдөнлыс лыдфасны докодсө. Мед кокнөдјассө лучки јуклис-ны. Озыржык крестаныныд, шуам, 5 мөс-кө сылөн, гижө мукөд-дыр-јыс сөмын кыкөс. Гөль мортлөн кык мөс да кыкнансө i гижө. Та-щөм торјасыс быд во-на вөвліны. Оз ков повны озыр крестаныныс. Пөрјасас-кө, налөгөвеј комиссјјалы јавитны колө.

Мујасөн јуклысигөн.

Мијан облагтын уналаын мунө мујасөн јуклысөм. Сөмын мукөд-лаас (Ајкатылаын, Көзвылын, Чуклөмын да мукөдлаын) зев-нин дыр кысөө тајө ужыс. сөрт, озыр јөз, буракө медсасө торкалөны. Мукөдлаас сөсөа (Чуклөмын) оз-на кужны буржыкасө бостыны тајө ужас. Сиктса партијнеј да комсомол-јачејкајаслы колө јона виөдны, мед тајө ужсө оз торкавны. Гөль крестананыдлы колө отсавны.

Порубын воzza онас заводитлисны вијјас јуклыны да арталан комиссјаас сурөмаөс озырјас (Никанорјас-да, кодјас-да). Најө арта-

сигад локтасны зорөд-динад-да, озыр крестаннлөн-кө виңыс—шуйны: „талөн, коньорлөн, сизі-нын уна виңыс мунө,—ещажык-нын талы пуктам турунсө.“ Гөл мортлөн-кө зорөдыс—„нө, талы сизі-нын уна виңыс воө, позө талы унжык пуктыны, сортсө позө, вылөжык лө-сөдны“. серт, сесга ташөм ужтө налыс уездад оз выносдны. Луклысөмыс сени, буракө, өнөз-на кысө.

Ыбын колан во муяс јуклісны. Мујаснас јуклысига: сиктјас-костын вөліны вензөмјас (сортјаснас вөлөм оз лөсавны). Озыр крестана нарөнө вөлі крестанасө повзөдлөн-да, неуна та-вөсна бөр оз дугдыны јуклысөмгыд. Ладнө партијнеј да комсомол-јачејка-јасыс чорыда бостісны да бура нүөдісны ужсө гөл крестанасө отувтөмөн, да венісны. Татыс тыдалө—некор оз ков ічөтік торјас-вөсна ыжыд уж еновтны.

Партијалөн 15-өд өезд шуйс: кулаклы оз ков сетны решайтан гөлөс виңму обществоын. Тажө зев бур. Оні сөмын колө кулакјас-ыслыс ісполком-пыр мырфөдыны гөлөссө, мед собраньејас-вылын оз кутны торкавны суңчытөм да шөркоффема крестаналы колан ужјассө нуны.

Вөр јуклігөн уж.

Вөлөстјаслы, быд во сетсө некушөм дон босттөг вөр 8-10 кер-јөн быд керка-вылө. Тажө вөрсө леснычеј сетө чукөрөн вөлөст-вы-лас керка лыд-сертыс. Ісполкомјас сесга аоныс јуклөны крестаналы. Јукігас овлөны зев ыжыд вензөмјас. Озыржык фадөјасыд шуйны: сетөны-кө-пө быд олыс-вылө 10 керјөн, сизі-і колө јуклыны. Ассым пажөс-пө ме некодлы ог сет. Менгым вөр-пајсө-пө енө лы-тө вөрзөдны. Тајі ставыслы өткофа вөртө јуклыны, јортјас, некор оз ков. Быд крестаннлы-кө өткофа јуклам, гөл крестаннныд сарај-ні, керка-ні, пывсан-ні,—некушөм стрөјба прамеја оз і вермыс лептывнытө.

Леткаын воңа онас вөлі ставныслы өткофа вөрсө јуклөмаөб. Мукөд крестаннныслөн сесга өшін-улас керјасыс кујлөны, а мукө-дыслы, стрөйтчыс гөл крестанаыслы абу тырмөма вөрыс-да, гусөн петкөдөмаөб. Та-вөсна вөлі штрапјас течалөмаөб. Унжык штрапыс усөма гөлјас-вылө. Сиктсја јачекајасы колө зільны, мед тајі вөр јуклөмыд сесга некөн-ын ез вөв. Колө јуклыны сизі, мед унжык вөрыс сурө гөлжык стрөйтчыс крестаналы. Налы колө сетны вөр-сө тырмысөн. А коді оз стрөйтчы, лібө вермө-кө вөр-белетсө бост-ны, сылы нектор-вылө вөрсө сетны.

Кыскыны став гөл крестанасө коператсіјаө. Јонжыка колө ужавны мөда-мөдлы отсаван комітетјасын.

Гөл крестаналы потребітельса коператсіјаө пырны отсалөм-јы-лыс мі „Ордымын“ колан номерас сорныштім-нын. Нөшта-нын јона колө гөл јөзлы пырны виңму ужалан коператсіјајасө. Міјанлы

колö пуктыны мог—став гөл крестанасö сүжны коператсјаö шленö. Мед сені öтвылыз шөркөд-фема-олыз крестанакөд став возмөстчан ужжассö нуöдисны.

Кыңи колö кыскыны шленö уждыган төварішществојасö? Партиялөн сјезд шуіс:—колö гөл крестаналы пырнысö сөтны быдғама кокнөдјас. Сөгга ковмас налы јонжыка вјставны, мыј бурыс сузчытөм крестаналы коператсјаас пырөмыз да кыңи колö налы сені ужавнысö. Шленö пырны таво-кежлө емөз со кушөм кокнөдјас: шуөмаөз быд уждыган төварішществоын барышјассыз торјөдныгөм (фонд) гөл крестаналы шленас пырны отсавны. Мөд-кө, вјдчигны налыз шленскеј взнос минтөмсö 3 во-чөж, гјжегас бөтны сөмын 50 ур лібө өтi шайт. Тащөм кокнөдјассö мукөд вөлөстјасын сөталөны-нын. Быд коператівлы ковмас сузчытөм крестаналы коператсјаö пырны отсалан фондсö лөбөдны. Тајө фондсö оз ков кујлөдны, колö регыджык інавны.

Сөгга колö коператсјаö ужавны буржык јөзсө бөрјыны. Вежөражык мужікјас јонжыкасö вөлі ужалөны потребітельса коператівјасын. Уждыган да мукөд-сікас төварішществојасö ужавны вөлі сурөны кушөм-сурө јөзжык, щөкыда озыржык крестана сүзгөвлісны. Партия шуö: татчө колö пуктыны ужавны мед-шаң јөзсө. Став выннымсö колö пуктыны, мед уждыган да мукөд-сікас төварішществојасö сурөны вежөражык јөз гөлжык крестана-пыз.

Міјан оз-на быдлаын шаңа ужавны мөда-мөдлы отсасан комітетјас. Став отсасан ужыс налөн—мыј сөмыс ем, ічөвікаөн коллы тырмас јуқыштасны-дај. Öд азынд төданныд,—сөмнад міјан комітетјас зев-на гөльөз. Кулас-кө шафөлөн лібө вөткәлөн вөлыс лібө мөскыс, сылы штапкасны кык-күјім, шоча-нын 10 шайт, сөгга-пө і тырмас. Тащөм отсөгнад он јона паскөдчы, гуранад вөјөма крестананынд он небөз регыд четчышт. Партия да правітельство щөктөны отсасны **артельөн, мөда-мөдлы ужалөмөн**. Гөл јөзлы колö отсавны ужөн көзіг-гөрігөн, пес кералігөн, ышкіг-куртігөн, колта кыскавны му-вылыз, вартны, кујөд петкөдны, керка вөчигөн, да сіңи воҙө. Комсомольчјас, вәјө-жө бөстчылөј таво тулысгаң чорыджыка тајө уж-дінас. Колö тіјанлы зілны, мед і комітетыс щөщас-вылас тајө ужсө бөстас, мед нарафитас кытчө колö щөщ асыз шленјассö.

Сөгга комітет-пыр колö зілны вөлөстыз ужжассö сөтны гөля олызјаслы. Мукөд дырји учреждөньнејас сөтлывлөны пөдрәдјас мыјкө вөчны. Сіјө пөдрәдсө щөкыда бөстлывлөны бура олызјас да чукөртөны ас-дінаныс ас-кофјассө-жө. А гөл јөзыс нажеткатөг олөны. Мөда-мөдлы отсасан комітетјаслы тащөм торјассö оз ков сінпырыс нуөны. Правітельство щөктө учреждөньнејаслы пөдрәдјассö пыр сөтны комітетјаслы. Öтвывтчөмөн гөл крестана комітетөн індөдјас-сөрті вермасны быдғама пөдрәд вөчны.

Гӧль крестаналы уждыган сӧм.

Міжан правітельство сетӧ сӧм гӧля да шӧркодѣма олыс крестаналы уждавын овмӧснысӧ кыпӧдӧм-вылӧ. Міжан областын, став баланссӧ-кӧ јукан сельхозбанклыс, воӧ уждысӧмыс 33 шайтӧн быд шлен-вылӧ. Таво унжык сӧмыс-нӧн (78 прӧчент) уждысӧ гӧль да шӧркодѣма олыс крестаналы. Ферт, тајӧ ужыд оз-на быд вӧлӧгтын шылыда мун.

Колӧм во-кежлӧ правітельство леґліс 31 сурс шайт куш гӧль крестаналы да дыржык-кежлӧ ужјӧзӧн сеталӧм-вылӧ. Ічӧт прӧчент сыыс шуісны бостны, мед унжык пӧльзаыс воас гӧль јӧзлы. Кушӧ-ма-нӧ муніс тајӧ сӧмсӧ иналӧмыс? Банк вӧсталӧм-серті, вӧлӧмаӧс со кушӧм нелучкіјас: шӧкыда тӧварішществојасыс вӧлӧм кутӧны тајӧ сӧмсӧ ас-ордас, оз сетны пырыс-пыр гӧль јӧзлы, леґӧны обш-щег оборотас.

Тајӧ сӧмсӧ гӧль-крестаналы колӧ сетны кујӧм во-кежлӧ, а тӧварішществојас сетӧны сӧмын ӧті во-кежлӧ. Мукӧд-дырјыс воас (гӧль-крестаналы уждӧм-вылӧ) сӧмыс да шуасны: ставыслы-пӧ ічӧ-тыкаӧн колӧ јуклыны, мед-пӧ ставыслы тырмас. Ещанік сӧмнад гӧль-крестанын, ферт, сесга нӧнӧм оз вермы вӧчны.

Оз сетны сӧмсӧ ыжыдыкторјас нӧбӧм-вылӧ, овмӧснысӧ јонжыка бурмӧдӧм-вылӧ. Леґӧны, шуам, таз, кӧш, ведра, чарла да мукӧд посні-торјас-вылӧ (Кебраын, Сыктыв у.).

Сесга агныс оз тӧжыгыны содтыны та-вылӧ сӧмсӧ— „сетасны-кӧ шаң, а оз-кӧ сіґ-жӧ“. Ташӧм нелучкіјас-вылӧ колӧ сіктса јачејкајаслы јонжыка вӧзӧдлыны, гӧль шленјаскӧд ӧтвылыс нелучкіјассӧ бырӧдны. Таво-кежлӧ шуӧма гӧль крестанаыслы уждӧм-вылӧ сӧмсӧ содтыны. Сы-вылӧ Обісполком аслас бјуджетгыс сетіс 20 сурс шайт. Гӧль крестаналы-кынґі, тајӧ сӧмсӧ некӧдлы оз ков сетавны.

Сесга мукӧблаас зев сӧкыд овлӧ суґчытӧм крестаналы ужјӧзӧн сӧмсӧ бостны—нӧнӧмӧн пӧручӧтчынысӧ-да. Правітельство шӧктӧ јонжыка сетавны сӧмсӧ дӧверје-куґа. Поґӧ ужјӧзӧн бостӧм сӧм-вылас бостӧмторсӧ заложӧтны. Мед-јона-нӧн колӧ мӧда-мӧдлы ӧтсаван комітетјаслы аслас шлен-пондаыс тӧжыгыны. Пӧрука колӧ ужјӧзӧн сӧм бостӧгӧн сетны.

Партіја шуіс,—озыр крестаналы ужјӧзӧн сӧм нӧті оз ков сетны. Тајӧ зев бур індӧд. Вӧлӧгтјасын колӧ тајӧ індӧд-сертыс ужавны.

Ӧтутчалӧј артелјасӧ да тӧварішществојасӧ.

Партіјалӧн 15 сјезд шуіс гӧль крестаналы јона колӧ зӧлыны ӧтутчавны быдсама-сікас артелјасӧ да тӧварішществојасӧ. Артелӧн кутчӧсны кыпӧдны овмӧс. Учрежденејаслы шӧктӧ быд-бокван ӧтсавны мунны крестаналы тајӧ тӧј-куґаыс. Крестана овмӧсјас ӧнӧґ-на ічӧт докод сетӧны, унжык овмӧсыс веег убытка-на вајӧ. Вӧлыд, мӧскыд, плугыд (огӧ-нӧн кутӧ сорнӧтны мујас-јылыс) і најӧ

убытка вајоны—уна овмөсын-на аснысö оз вештыны. Гөл крестаналон оз-на тырмы лббө нбтi абу виңму ужалан да мукöд ужјас нуöдан колујас. Оз овлы вöлыс, көјдјс. Щöкыда озыр дафö-динö сөгга лö мунны копрасны. Нажеткајас оз тырмыны. **Гöла да шөр-кодъема олыс крестаналы колö öтутчыны да öтувјөн кутчiсны выл, буржык-ногөн пуктыны ассыныс овмөснысö.**

Уна артель да төварішщество-нын воггiс мијан Коми областын.

Ујездјас-куза лыффысöны со мыјдöм да кушöм-сикас öтутчöмјас:

	Коммуна- јас.	Артель- јас.	Төварішществојас, кодјас кытјаскө виңмусö көсјöны ужавны öтлаын.	Машиннеј төваріш- ществојас.
Сыктив ујездын . . .	абу	13	9	38
Јемдiнын „	абу	6	2	18
Кулөмдiнын „	абу	4	2	12
Ізванн „	1	2	абу	10

Зев-öд ми, коммунистјас да комсомольчјас, омöла төдам тајö öтуттчöмјасыслыс ужсö. Огö төдö уна-ö сенi гөл јöз да кушöма најö овмөснысö бурмөдны. Комсомольчјаслы колö чорыда бостгыв-ны: төдмавны тајö ужсö, јона нуны сорнијас гөл јöз-костын, отсавны најöлы öтуттчавны. **Сиктса коммунистјаслы, комсомольчјаслы колö аслыныс щöщ öтуттчыны, петкөдлыны бур пример.**

Сöветвласт мед-регыд дај мед-кокниа сетö ужөн өм да быд-гама машинајас артельјаслы да төварішществојаслы. Сетö весиг 10 вофö-кежлö ужјöзөн, сöмын квајт прöчент во-кежлö бостö.

Емöг-на төварішществојас, кытчöјасö сујсöмаөс озыр јöз. Со, шуам, неважөн крестаналыс овмөс кыпöдöм-вылö уждыган-банк неуна абу уждöма уна өм Шојнатыса (Кулөмдiн у.) артельлы. Сени јуралыгыс вöлöма озыр крестанин-мельник. Сijö ас-динас чукөртöма ас-код озырјассö-жö. Сöмын вогыв казалисны да ез сетны.

Сөгга, со, Ајкатыласа выл местаö овмөдчыны муныс (пересел-лајтчан) төварішществолы сетöмаөс ужјöзөн 1950 шайт дас во-кеж-лö. Төварішществоын сöмын 5 шлен. Најö мунöмаөс овмөдчынысö 5 километр-выјö вöлөстганыс. Пуктöмаөс сетчö керкајас. Некушöм виңму овмөс выл-ног лөсöдны, выл местајас гөрны абу-на i кутчiг-лöмаөс. Көсјöны торјөн ужавны. Ми-ескө огö төдö озыр-ö гөл крестана тајö төварішществоас, сöмын торјөнтö ужавны оз-жö ков заводитны. Жешартса төварішществоö пырöмаөс ставыс бура олыс крестана. Виңины, Волсаын, Појолын (Сыктив у.) унжык төваріш-

ществојасас оласажык јöz пырöмөб. Озыр војтырыд төварішществоад, артельад-лы котыртчасны-да, гөль јөзтө весіг оз і бостны.

Тажасыг поңо аңыны—вөлөмкө оз зік быдлаын шылыда мун ужыс. Котыртчисны-кө озыр-јөз, ферт, најө гөль јөзлы оз отсавны. Комсомолчјаслы колө сещөм артельассө да төварішществојассө төдмавны да јөзөдны на-јылыг, мед оз сетны најөлы ужјөзөн уна өм.

Гөль крестанајаслы јуклыөігјасөн колө віңмусө сетны өтлаыг. Сегга өтлаын-жө колө заводітны ужавны. Секі поңо машинајасдн ужавны. Поснідік мујас да віңјас-вылад некущөм машинадн ужавны он сібав.

Вөлөстјас-гөгөр емөг зев уна еновтөм куш тылајас. Најөс некод оз гөр, дај скөтлы пөскөбіна-вылө оз прамеја тужны. Сіктјасбердын овлөны ыжыд, паскыд нурјас. Уна сені кујлө трунда (сіјөн поңо мујас кујөдавны). Вөлөстөан-кө ылөжык мунан—јујас-јылө кајан, уна бур вің местајас аңан. Ем-тај мајбыр кытчө паскөдчынытө! **Сөмын өткөн крестаныныд нөінөм вөчны оз вермы.** Мукөдысөскө і кајас пөчінөкад да өткөныд ужалігөн он-жө вермы буратө овмөдчыны. Öтувтчөмөн-кө бостган ужавнытө, поңо машинајас, лөсөдны. Секі-і государство быдторјөн отсалас. Поңо секі јона шаңа овмөдчыны. Сегга емөг зев бур вің местајас да чері кыјан-інјас Печера-ју-кушта. Артельөн поңо сетчө мунны овмөдчыны.

Партіјалөн областувса көкјамысөд конферентсіја шуіс: тащөм-інјасас муныг артельјаслы өм колө ужјөзөн сетны дыржык-кежлө, да прөчентсө ужјөзөсыс ічөтжыккөс колө бостны.

Өлькөөј Ностын.

Коміөн велөдөм да роч кыв ічөт ШКОЛАЫН.

Октябрса револутсіјаөң комі крестаналөн чөлафыс велөдчисны роч школаын: велөдысөјасыс вөліны рочөз, лыффысөсны рочөн гөжөм нөгајас-вылыс. Сорныс школаас муні рочөн-жө, весіг ез поңлы чөлафлы сорнытыштны коміөн урокјас-костас. А чөлафыс вөліны зік коміөб. Гортаныс најө пыр сорнытисны дај мөвпалөны вөлі коміөн. Роч-школајасын-жө велөдчисны і мукөд-пөлөс сорныја-јөзлөн чөлафыс. Ас-кыв-шы школаыг вөлі шыбытөма.

Ферт, 7-10 арөса комі чөлафлы, ыжыд отсөг јөз-костса оланог төдмавны да ывлавыв (прөрода) вежөраліг роч школаыд ез

вермы сетны: унжык велөдчан кадыс вөлі мунө роч кывсө төдмалөм-вылө. Мөд-ног секі ез і вермыны велөднытө: сар правітельство ез зіль школа-пыр јөзсө јурдөдны, ез төждыгылы крестана-овмөс кыпөдөм-јылыс. Школа-вылө сар правітельство віжөдіс мөд-ногөн:

„Став ас-кывја ічөт јөзөс велөдігөн колө пөртны најөјасөс рочө, өтлаавны рочјаскөд“ —гіжліс јөзөс велөдан уж-нуөдыс міністерство 1870 воө.

Октябрса револутсіја сетіс быд ас-горніја јөзлы ас-кывјөн велөдчан-школа. Октябр 31 лунө 1918 воө јөзөс-велөдан уж-нуөдыс Комісаріат шуіс РСФСР-ын олыс ас-кывја јөз-пө вермасны лөсөдны велөдчөм ічөт школаган ыжыд школајасөз ас-кыв-вылын.

Комі јөз ічөт школајасын челафсө велөдөны коміөн. Велөдчыс челаф өні школаын гортса мозыс-жө горнітөны да мөвпалөны коміөн, лыффысөны комі ніга-вылыс. Мед челаф јонжыка велалөны, мед школаын велөдөм чорыда пырас челаф јурө, став ужсө школајасын нуөдөны челафыскөд комі кыв-вылын. Оніја школа оз көсјы пөртны челафөс рочө, оз-жө көсјы зікөз еновтны і роч кыв. Велөдчыс-јас мөд вонас төв-шөргаыс школаын заводітөны төдмавны роч кыв. Колө шуны—оз-на быд школаын велөдңы челафөс нольнан восө зік коміөн. Первој кык восө-кө унжык школаас велөдөны коміөн, мөд кык вонас јонжыкасө велөдчөмыс мунө сора-кывјөн: кыті рочөн, кыті коміөн. Вужлөны і зік роч кыв-вылө,—сөмын, дерт, шочжыка-а. Роч кыв-вылө вуждөны велөдысјасыс—абу-на тырмымөн гырысжык челафөс велөдан нігајасыс-да. Сөгга термасөны регыджык велөдны челафөс рочөн горнітны-гіжны, мед вермісны најө пырны шөр-школаө (сені рочөн-на-жө велөдөны). Щөкы-да сөгга велөдчысјаслөн бат-мамныс воча шыаслөны коміөн велөдөм-вылад. Кежөдөны велөдыгтө школаын роч кыв-вылын ужалөм-вылө.

Коміөн школаын велөдөм-вылө комі крестана шулывласны: мыјла-пө тазі вөчісны, мыјла комі кывјөн кутісны велөдны. Кодлы-пө колө коміөн велөдөмыс. Челафыд-өд комінад кужасны горнітнытө і комі кывтө велөдтөг. Міјан крестана унаөн-на віжөдөны школа-вылө өнөз важ-моз. Школалыс өнөз-на відчысөны сөмын роч кывјө велөдыштөм.

Колө быт коміөн велөдны.

Оніја школа-вылө мі віжөдам мөд-ногөн: школа дорө челафыс выл өлөм течысјасөс. Мед најө кутасны кужны өтвылыс кыпөдны крестана-овмөс. Сіқкө, уна тор-вылө-на, роч-кывсыд-кынзі, колө велөдны школаад. Челафөс быдтөм-велөдөм-јылыс наука (педагогіка) шуө: мед-пө велөдчөмыс буржыка мунас, челафөс колө велөдны ас-горнітан кывнас.

Мөдарган-кө віжөдлам—став важ өлөмыс велөдөма міјанөс комі кывтө увтыртны, пыфөі сіјөс не пуктыны: Сы-вөсна креста-

налы өнөз-на кажитчө,—көміөн велөдчөмыс бытто абу і велөдчөмыс. Најө мөвпалөны—позө бура мыкө-вылө велөдчыны сөмын роч кыв-вылын. Сөмын-пө роч кывјөн гјжөм ыга вермас мортлы сетны ужалан-гамсө да вежөрсө.

Вөлөм-кө абу сіјі,—мі огө-на төдө ас-кывлыс донсө. Быдөн өні шуасны—өніја велөдчыөјасыд-пө војдөр, роч-школајасын велөдчыөјас-серті, дерт, унжык төдөны, көт важөн і рочөн велөдісны. Ас-кывјөн велөдчгөн челаф буржыка, өдјөжык дај кокныжыка велалөны. Кор-нын најө велалөны грамотаф ас-кыв-вылын, секі најөлы јона кокні і роч кывтө төдмавны, кокнаммө вофө велөдчөмыс.

Мыј-вөсна-нө комі кагафс школаын оз поз велөдны роч кылөн, мыј вөсна сылы рочөн велөдчыны өккыджык? Өті јона велөдчөм морт, Амос Коменскіј, важөн-нын шуліс: велөдны челафтө јөз кыв-вылө ас-кывсө төдмавтөзыс зик-жө кагафс кок-јылас-на сувттөзыс верчөма вөв-вылын ветлыны велөдөм-коф. Збыль-өд сіјө шулөма Бат-мамлөн кывныс кагалы чужігас оз вуж. Сіјө быдмігас велалө сорнітнысө, кушөм кывјөн сорнітөны ас-гөгөрыс олыс јөзыс. Комі кагафс-кө чужөм-бөрас нуан Англјјаф да сені сіјөс быдтан (көт і комі рөдыс сіјө вөлі), сорнігны да мөвпавны кутас англјчана челаф-моз-жө, англјјаса кывјөн. Сорнітны кага велалө нөжјө-нікөн, сіјө оз кут төдны өтпырјө став кывсө. Кујим-нол арөса кага велалө-нын шуавны 500-кымын кыв. Гөгөрвоө, вежөралө тајө каднас і мукөд кывјас, сөмын шуавнысө оз-на куж. Школаф-пырјө-гөн, ар сізіма-көкјамыса челаф төдөны-нын став кывсө ужалөм-өлөм-јылыс. Ічөт-дырјі челаф төдасны сөмын-сещөм кывјас, кодјасөн нөмтөма матыс-гөгөрса өлөмсө да ушсө. Челаф вермасны сорнітны сомын агнысөн адзылөмтор-јылыс, агнысөн төдантор-јылыс.

Быд кыв шуг кагалы вежөрас шуан кывјыс јітчө кодкөд-кө, лөбө мыкөд-кө. Шуам, 6-7 арөса челаф кылас-кө кыв „сов“,—вежөрас: сіјө сола, жежыд рөма, пуктасны шыдө; „чері“—вугырөн кыјасны, пуасны-да сојасны.

Челафыс кылөны комі сорні, агныс сорнітөны коміөн, мөвпалөны бара-жө коміөн. Мыјнө лөч челафтө-кө вајан школаф-да пырыс-пыр-жө рочкывјөн бөстган велөдны. Зев өккыд секі челафыдлы. Нөтө оз кутны гөгөрвоны. дај рочөн велөдөмыд еща пөльза сетас: роч кывтө премеја оз кутны төдны, велөдөм-торјыс, јураныс өмөла пырас.

Өккыд комі челафлы велөдчыны рочөн.—Сіјөс мі төдам асла-ным велөдчөм-серті. Зев өккыда важөн мјанлы сетчыліс лыффы-өбм.—Лыфдан, а лыфдөмторсө он гөгөрво. Ме повныта кыці школаын мі велөдім „наізуг“ роч өтікотворење. Сені емөс ташөм кывјас: „только Жучка удалая в рыхлом сене, как в волнах, то взлетая, то ныряя, скачет, лая, влопыхах“. Тајө өтікотворењесө велөдлім школаын мөд во велөдчгөм, а ме вежөравны куті зев-на дыр-мыгті сы-бөрын. А таці-өд мунлі унжык велөдчан кадыс. Таці

унжыксо велөдчим. Роч кывсо гөгөрвотом-вөсна, школаыс петом-бөрын зев-нын ещадн бостлывлісны кіө нига лыддыны. Унжыкыс школаыс петигөн нем-кежлас шыбытлісны нигатө. Недыр-мыгті сесга зіккөз вунөдлісны гіжны-лыддысны. Роч-кыв—төдтөм кыв ез вермыв комі чельадтө велөдны радејтны нигаос. А сөмын-өд нига вермас сетны мортлы төдөм, ужалан-гам.

Чельадос велөдөм вермас бу а мунны, најос-кө кутан велөдны ас кывјөн—коміөн. Сөмын ас-комі кыв-пыр, комі јөз вермасны сі-бөдчыны „настојашщей“ грамота-бердө. Міжанлы зев-на јона дај өдјөжык колө велөдчыны, мед чорыда вермім кутчісны овмос кы-пөдан уж-бердө. А быд велөдчөмлы-өд увтсө (основасө) пуктам ічөт школаын. Сізкө, колө јона төждысны бур ічөт школа лөсө-дөм-вөсна. Мед-воз колө зілны коміөн сені ужсө пуктөм-вөсна.

Мукөд местајасын міјан Областын (Удөраын, Ізвыын) крестана дај школаын велөдыјас шуазлывлөны—чельад-пө оз гөгөрвоны комі нига гіжөдсө, комі нигајассө абу зік најө кывјөн гіжөмаос-да. Колө шуны—література кывыд-өд (кодос бостөма нигајас гіжөд-вылө) некущөм ас-кывја војтырлөн абу зік сорныган кыв-код. Бог-там көт ројјасос:—оз-өд быд роч крестанын сорныт роч нига-газет (Мөскуаса) кывјөн. Сізкө, нинөмыс јонасө өтдортны коміөн гіжөм нигајастө: школаын велөдчыс комі чельад нига-вылыс унжык кывсө төдасны. Төдтөм кывјассө, (кодос сіјө местаас оз шуны) лыддыс-гөн колө вежны ас-кывјөн. Чельадлы төдтөм кывтө нөті оз ков сетны. Сөмын велөдызыслы колө нөжјөнйкөн чельадос вужөдавны аслыс-сікас кывјасыс література-кывјас-вылө.

Роч кыв велөдөм комі школаын.

Мі огө көсјө вөтлыны школаыс роч кыв. Роч кыв міјаылы абу кушөмкө ылыстор, сіјө міжанлы колө-жө. Міжанлы школаын колө велөдны комі кывјөн, сөмын щөщ мед велөдісны і роч кывјө.

Коміөн велөдігөн роч кывсө велөдөм-төдмалөм-вылө аслыс урокјас колө лөсөдны. Чельадос быдтөм-велөдөм-јылыс наука вігталө: чельадос мед-бур заводітны велөдны төдтөм кыв-вылө мөд вонас, төв-шөр-бөрын, кор најө бура-код-нын кутасны төдны грамотасө ас-кыв-выланыс. Міјан. школајасын сізі-і мунд. Медым чельад велалөны роч кывјө, којмөд да нөлөд вөсө велөдчигөн рөчөн велөдчөм-вылө почө пуктыны 5-6 час вежон-вылө. Öні-на міјан школајасын роч кывјө велөдан-уж абу зік шылыда лөсөдөма,—нөль во школаө вет-лөм-бөрын унаөн-на оз кужны прамеја гіжны-ні, сорнытыштыны. Тајө уж-вылө 5-6 часыс унжык вежоннас школа оз вермы сетны. Мед ещажык кадөн буржыка вермам велөдны чельадос роч кывјө, колөны бур нигајас, буржык велөдан-ног. Недыр-мыгті, локтан ар-саң, міјан школаын лө комі чельадос роч кывјө велөдан нигаыд. Почө шуны, школајасын тајө ужыс кутас воыс-воө бурмыны.

döžöritöj skötнытö.

Кызі колö вižны порёс.

Бур рёдыс поре вižмыс воö ыжыд докод.

Мöслөн, лыбö ыжлөн начкөм-бöрын јажыс да щöгыс угö ловжа-гöкта-сертыс жын-мында-кымын. Порелөн шыбытчö гырк-пыщкö-сыс сöмын нольд-витöд јукöныс. Сižкö, поретö зев бур вižны јаж-вылö. Порёс јаж-вылö поžö заводитны щөгöдны нин аржынјөн. Кык төлыс щөгöдöм-бöрын поžö сiјöс начкыны. Порыд онас пијанаоö кыкыоöž. Вајö кыž лыбö нöшта-на унжык порепи. Јона бур поретö вižны сы-вöсна—зев сiјö азым-да. Сiјöс поžö вердны гум-ла-вылö вартiјасөн колöм-торјасөн, быдсама-сикас турунјасөн. Сојö сiјö i кулöм скöt јажтö, гагјастö: нižув, лöдö, лагушајас, да мукöд-тор. Көт i ыжыд пöлза сетö поре вižмыд, сöмын мијан областын поретö омöла-на вižны. Уна крестанiнлыс кывлывлан, норасöны: поре вižмыс-пö оз во докодыс, поретö вердöмыс сувтö донажык јаж-дорыс.

Најö оз-на төдны кущöм пөрöдаса порёс колö вižны да мыж-өн сiјöс колö вердны, мед-егкö донтөгжык сувтас вердöмыс, ыжыд-жык воас пöлзаыс. Унжыкыс-на тани вižны татчöс омöлык поре-јасöс. Кокјасыс сещöм порејасыдлөн куžöг, бокыс отја, мышкувылыс гөрба. Быдмö сiјö зев нöжјö, онас сöмын кык-кујим пудјöž быдмö. Ташöм порыд сојö уна, јажсö, щөгсö сетö еща. Колö вižны бур пөрöдаса порејас: англијаса лыбö јоркшiрскса рёдыс. Мед бур лöб тани вižны англијскеј гырыс жежыд порејасöс. Ташöм порыс öтi воөн быдмö 10-12 пудјöž. Көžыдыс, татчöс климатыс сiјö оз пов, регыд велалö. Поžö сiјöс вižны пöскöтiнаын. Мед поре вižм сетiс ыжыд пöлза, мијанлыс татчöс поре-рöдтö колö бурмöдны ташöм гырыс, жежыд англијаса поре-рöднас. Татчöс порејастö колö тырөдны бур рöда ај-порејасөн да налыс пијансö быдтыны. Лыбö колö вižны жежыд, гырыс англијаса поресö. Öткоф көрымөн да öткофа вердiгөн ловжа-дырјi öкктаыс татчöс (престеј) порелөн кајö сöмын 2-3 пудјöž, гырыс жежыд англијскеј порелөн—10-12 пудјöž, а полукровка быдмö 7-8 пудјöž. Öткофа вердiгөн бур пөрöдаса поре быдмö кык-öдјö татчöс порејас-дорыс. Сы-понда агрономјас пыр-öтарö щöктöны вižны бур пөрöдаса порејас, бурмöдны татчöс (престеј) порејастö бур рöда порејасөн тырөдöмөн.

Бур пөрöдаса порејасыд тани емöг племеннеј көчајствојасын Улыс Човжын, Казлукын, Ульыанаын да Кылтоваын. Емöг i копера-тивса случнеј пунктјасын.

Порелән бурлуныс пөрөда-сајын, нөшта-нын вердөм-дөңөритөм-сајын. Мукөд сојанјасөн вердигөн порејас быдмөны өдјөжык, сетөны унжык јаж, а мукөд-пөлөс сојанјасөн регыд щөгәалөны, сөгәә нөжјө быдмөны.

Кызі порепіјанөс лужкі быдтыны-вердны.

Порепіјан первој олоны мам јөв-вылын. Којмөд вежон-бөрті колө-нын налы сетыштавлыны мөс-јөв. Нөльөд-вежонгаң поңө вердны һаһа сојанјасөн. Колө сетны руңөг пың һеуна кизөртиштөмөн либбө ваон һебчөдөм нырөм ид либбө зөр. Сетчө колө пуктыштны мел либбө лыпың, сјјөн лыјасыс зумаммөны. Витөд-квајтөд вежонгаң порепіјанлы поңө сетыштавлыны пуөм картупель.

Мам-диныс порепіјанөс торјөдны квајт вежоныс воңжык оз поң. Торјөдөм-бөрын колө вердны јөлөн да, мыјдөм сојасны һаһа-сојанјасөн.

Кујим төлысөаң порепіјанөс поңө вердны щөц і пуөм картупельөн. Сөмын секи һаһа сојанјасөн мед-јона колө вердны. Квајт төлыс-бөрті најө јона-нын іонмасны. Секи поңө-нын вердны быдсама-сікас сојанјасөн. Порепіјасыс-кө чужісны гөжөмын, колө најөс леңны мамыскөд ветлөдлыны пөскөтінаө. Бур поревіңөјас шуөны: пөскөтинатөгыд-пө порепіјантө зев сөкыд быдтыны. Ічөт да қескыд јөрын виңгөн порепі өмөла быдмө, өмөль лоө. Төлын пореөс колө леңлывлыны ывла-вылө палөдчыштны, котралыштны. Пөскөтіна-вылын поре јона јірсө. Бур турун сетыс өөјө.

Вөла-вылын ветлігөн поре јонмө, јажыс сылөн зумаммө, қон-віңалуныс крөпалө.

Кызі виңөны порејассө Амерікаын.

Амерікаын важөн-нын гөгөрвоөмаөг бурсө пөскөтіна-вылын поре виңөмыс. Сені лөсөдалөмаөг порејаслы торја јөрјас. Јөрас кө-қөны лутсерна да клевер. Турунсө көқан воө јөрас порејассө озна леңны, а леңөны сөмын мөд вонас. Мед пагталаыс турунсө оз нырны-талавны, јөрсө торјөдалөны торја учасокјасө. Оти учасокас туруныс бырас-да, вөлігөті мөд учасок-вылө леңөны. Мусө парјалөмыс (пурјөмыс) порејасыслы нырас пуктөны проволокаыс колчајас.

Клевер да лутсерна поңө сетны порејаслы вежвылыс, қоріңавтөзыс ыщкөм-бөрын. дыр-кок-јылын сулалөм клевертө порејас өөјөны өмөльжыка, дај выныс сылөн ічөтжык веж-доргыс. Турун сетөны—мыјдөм сојас. Клеверөн, лутсернаөн да нөшта һеуна һаһөөн вердигөн порелөн јажыс лоө зев бур, чөскыд куш һаһөөн вердигөн-дорыс нөшта буржык.

Клевер-мијанын бура быдмө. Воыс-воө сјјөс пыр унжык да унжык күтісны көзны. Сіңкө, клевер зев ыжыд бур вермас сетны, поре виңөјаслы јона отсалас тани поре виңөм бурмөдны.

Зёр-сора вікаён вежнас порёс вердігөн пльзаыс клеверыс мында-жө воё. Порё сіјөс јона-жө сојө. Улысса-Човын віка туруннад вердөны-жө. Клевер-тыра јөрын порёјасөс візігөн да нөшта зёр-сора віка-турунөн вердігөн ещажык мунө һаһ. Сізкө, порөпі-јанөс быдтөм-вылө колө зільны лөбөдны тулысын. Гөжөмын најө өдјөжык быдмөны секи поё турунөн вердны. Гөжөмын клеверөн да віка турунөн вердігөн, вердөмыс сувтас дөнтөгжык төлын быдтөм-дорыс, һаһа сојанјасөн вердігөн-дорыс. Міјан тані порёјаслы јөрјастө Гөжөм-кежлө оз пощны. Најө ветлөдлөны кыті-сурө, јонжыкасө һурјасті, васөд-інјасті. Пөтмөн сојан налы оз сур, сөгга пыр лөбө вердны гөртын, төлын-моз-жө. Колө пощны порёјаслы јөрјас, да көзны сетчө турун. Бур клевера-јөр ыжыд пөльза сетас, уна һаһ порё візыјаслыс вічмөдас. Америкаын племенней порёјассө төлын вердөны кос бобовей турунјасөн. Мукөд-дырјыс куш сіјөн і вердөны. Һекущөм сојан сөгга оз сетны. Сетчаһын гөгөрвоө-маөс-һын кущөм бур сетөны тајө турунјасыс порё-візігөн.

Һызі вердны порёс турунөн вөчлөмаөс вөдлөг.

СССР-ын тазтө омөла-на вердөны. Өті профессор Јелеһевскеј зоотехніческеј вөдлөгә стантсіјаын, Воронежскеј институтын, 1924-25 воё (төлын) вөчлөма вөдлөгјас: кущөм пөльза сетө порёјассө турунөн вердөм. Вөдлөг-вылө бөстөма һоль гырыс порёсөс вердны: кыксө һа-піыс вердөма кос клевер турунөн, а мөд кыксө мукөд сојанјасөн турунтөг.

Воэжыксө Јелеһевскеј порёјассө вердіс кос турунөн ласһыс. Вөлөмкө—порёјасыс јонжыка сојөны турунтө, сетан-кө налы час-часжын-војдөр мукөд сојанјастө сеттөз. Первој төлыһнас вердігөн турунсө пыр-өтарө содталіс, сізім тувјөз лун-кежлө кутіс сетны быд порё-вылө. Төлыс-бөрті турунөн кутіс вердны кык-һоль час-војдөр мукөд сојанјассө сеттөз.

Кос турунсө кіскавліс (һөбзөдліс) көзыд ваөн. Тазі вердісны 29 лун. Бөрја-помас кос турунсө кутіс-һын сетны быд порөгы 10 тувјөн лун-кежлө. Луннас туруннас вердіс кујымыс. Сы-бөрын сөгга кос турунсө һөжјөһыкөн кутіс бөр чінтыны. Вежон кујим-војдөр піјанастөзыс турунсө кутіс сетны сөмын өті тув лун-кежлө.

Вердіс кујымыс лун-кежлө. Кос туруныс-кыһзі, өті порөыслы нөшта вөлі сетө тувжын жмыка да тув картопель, мөд порөыслы—тув жмыка да кык тув картопель. Тајө кад-бөрас кутіс-һын вердны щыщөм да көтөдөм турунөн. Вөдлөг һүддіг-чөжыс мед-јона вердіс кос туруннас. Жын өјан-вынсө порёјаслы вөлі сетчө туруныс.

Тајө һоль порөыслөн піјаныс абу өтыждаөс чужөмаөс. Турунтөг вердөма порёјаслөн чужөмаөс: өтыслөн—һоль порөпі. Быд порөпілөн өкөтаыс 1,72 кілограмм-гөгөр. Мөд кык порөыслөн (кој-јасөс туруннас вердөмаөс) чужөмаөс—15 порөпіөн. Сөмын һеуна посһыжыкөс-а. Турунөн вердөма порёјасыс піјанасөмаөс сөрөһжык.

Профессор Иельневскеј шуё: нерён ыщкём кос клевер турун-пё зев бур сожантор тыра порэлы. Гырк-пыщкёсыс секи буржыка ужалё. Кокныдзыка пјааб-і.

Порэјас турунсё унжык вёлі сојоны, кор ӈеуна воҗжык вердіс мукёд сојанјасё сёттёҗ. Сёмын секи турунсё вёлі шыщоны да кётёдёны (ӈебӗдёдёны). Мед уна порэјаслы сётліс лун-кежлё 11 тув турун. Мед буржыка сојасны, ыжыд пёльза лоё сыс, турунтё колё сётны час лёбб часжын-воҗжык мукёд сојанјасё сёттёҗ.

Нерён ыщкём кос клевер-турун порэлы поҗё сётны мукёд сојанјас-мында-жё (ӈе сёкта-сертё, а пётёслун сертё). Тазі турунён вердігён том тыра порэјас бура быдмёны, а гырыс јона щёгёны.

Колё јонзыка ботёыны порэјасёс візны.

Кос бобовеј турунјасён да бур віҗ турунјасён вердёны код-сурё і мјан Комі областын. Гам да Зёвсёрт вёлётса крестана јона ташём турунјаснас вердёны порэјасёс. Уна пуд ӈаӈ сесеа вичмёдёны.

Зев-жё бур вердны порэёс картофелён, мёс-соркнён, морковён. Бур поре віҗејас шуёны: тыра порэјасёс-пё јонзыка колё вердны картофелён, морковён да мукёд пуктасјасён, ӈаӈён колё омёлзыка вердны. Кор-нін заводітны поретё щёгёнды, секи жын сојан-вынсё колё сётны пуктас-вердасјасён. Сёмын пјанасан кад-кежлё ташём сојанјасёс колё бёр чінтыны—жынмындаҗыс колё леҗны. Картофель буржык вердны пумён, мёс-соркнё да морков колё вердны путёг, сёмын колё шыщны-а.

Уна-сикас сојанјасён поретё вердёмыд донтёгжык сувтё. Секиёд поретё јона донтём сојанјасён поҗё вердны, а јайыс да щёгыс (щёгёмлуныс) лоё унжык дај буржык куш ӈаӈён вердігён-дорыс.

Уна-пёлёс сојанјасён вердёмыс да гожёмын порёс бур пёскё-тынаын віҗёмыс уна ӈаӈ вичмёдё. Поре віҗёмыд секи ыжыд пёльза сётё.

Сёмын колё віҗны бур рёда поре, лёбб татчёс порэјасёс бур рёда порэјасён колё тырёдны-да налыс пјансё быдтыны.

А. Моёанов.

Кыңы-мыҕ гижны „Ордымө“ өиктјассаң.

„Ордымлөн“ мед-воҕа нумерсааныс вөлі моҕ—кыскыны гижны сетчө өиктјассаң коми крестанабс аҕнысө, ас олөмныс да ужалөмныс-јывөыныс, шөщ өиктјасын ужнүөдыҕасөс: агрсономјасөс, учітелјасөс, ізбачјасөс, мүкөдөс. Тајө ужсө, ескө, колі-нын буржыка сувтөдны. Сіјдн-өд мі буржыка вермім төдмөдны коми крестанабс өиктјасса ҕельучкіјаснас да лучкі олөмнас-ужалөмнас, јонжыка јітчім крестанабсөкөд. Аҕныс, ескө коми крестанабс мөдә-мөдныслы петкөдлісны кыңы најө орјөдлөны вөчасөдн, вәж олөмсаамсө кысөбны југыдлан, нүөдөбны вьл-ноғөн буржыка віҕму ужалөмнысө, өвмөснысө кыпөдөмсө, сіјө петкөдлөмнас крестанатө мед-кокны велөдны аҕыныс олөмнысө колана-ноғөн лөвөдны, ызјөдны ужнысө кокөдөдны да бурмөдны. Сөсө, шуам, абу-өмөј-нө колана гижны журналын өиктса олөмыс өмбөлтөрјассө, вәж-ноғса һәјт шөҕ мырөөмсө-пөсөөмсө? Өмбөлдн-өд уһана ем өиктјасад. Мыјла-нө һө гижны ҕельучкіјассө віөтавны крестаналы вөкыда өінмас: тајө-пө те, јортө, ҕельучкі вөчан, індыны мыјла ҕельучкі кыңы вөштөыны сыыс.

Мыј гижлісны журналө өиктјассаң.

Міјан журналө өиктјасын ужалөм-јылыс гижөмыд зөв-һа, зөв жеба өнөч мунліс. Јона-һа өшаөдн гижлісны. Мед-уһаыс вөвлі віҕму вөдітөм-јылыс. Зөв бур гижөдјас вөліны. Со, шуам, 2 (5) нумерын „Кујім да һөль перөменаөдн ужалөм“, „Мыј сетө картупел“ (4 №-ын), „Віка турун вөдітөј“ (3 №-ын), мүкөд. Вөліны гижөдјас олөмсаам-јылыс: „Вөчөркааөдм“ (2 №-ын). „Һөуһа крестана олөмсаамыс“ (1926 вога 2 №-ын). Та кыңы волісны јөшшө өткымын гижөдјас, сөмын ез тујны журналө. Мі лөзім журналын өті статта „Һөуһа крестана олөмсаам-јылыс“-да сөшөдн-ноғса гижөдјасыс журнал редактсіјаө күтис сөмын-һын салгыны, бьд вөжсаң күтис локны: гижөбны кыңы көні корәөдны, вөһчәјтөдны, чуңкышасөдны, пірујтөны. Мыјнө сөшөдн торјастө лөчәһ? Нһіөм вьлсө оз сетны, крестанаыд төдөдны сы-јылыс, гижөсөјасыс оз індыны бур алы абу вәж ноғса гөтраөдм-мунөмыс, мыјла абу бур. Өті сөлкөр гижліс апөндіцит-јылыс (мөртлөдн вөсөд, өператсіја вөчлөмөдн бурөдөдны). Лыбө мөд сөлкөр вөлі бөстөма нөмөвөјсә рөч журналыс (буракө 1900 вогаыс) статта, лөсөдөма комиөн, пуктөма һым „Кыңы лөчітны вөыс скөтөс“ да шөктө мјанөс лөзны журналын. Сөрт сөшөдн гижөдјасыд сөлкөрјасыдлөдн абу артөдма. Сөшөдн торјас-јывөыд вөрмасны вөрһытны, віөтавны крестаналы сөмын һарөснө велөдчөм јөз (врачјас). Сөлкөрјаслы һынөмла сөшөдн торјасас і күтөіны.

Мыјжык колө гижны „Ордымө“.

Ме һарөснө кыҕтышті, мыј өнөч гижлісны журналө өиктјассаң, мед-өскө сысөрті крестана төдісны мыј колө да мыј оз көв гижны „Ордымө“.

Өні јөшшө сөдтышта—мыј-јылысөжык колө гижны. Нөкымын кывјөдн кө шуһы—„Ордымө“ колө гижны **ас-гөғөрсә олөмсөдн** бьдтор мыј колө төдны став коми крестаналы да мыј өскө сөтас крестаналы олөмас бурсө. Бөстәм віҕму ужалөм лыбө скөт вөдітөдм. Міјан уһжык крестанаыс-һа ужалөны мусө кујім перөменаөдн, скөтсө віҕөны „кујөд машіһа“—тујө. Еөмөс сөсөһа вьл-ноғөн (һөль перөменаөдн, машіһајасөдн) ујавны бөстөыс крестана. Уһаөдн мујас-вьлө пуктылөдны уһа картупел, көдөны турун. Колө тајө вьл-ноғөн віҕму ужалөм-јывөыс гөғөр-бөк і гижны.

Ғашкө тіјан вөлөбөтын көдкө скөт іҕас-кујөд-кыңы мусө вьһөсөдө мүкөд торјөдн (труһаөдн, пөімөдн), кушөдн-ноғөн вьһөсөдәнтөрсө перјө да вөчө кушөдн пөльза сыыс лөі. Вөль уһаөдн мјан өиктјасын скөтсө вөрдөны жмыкјасөдн, турһөпсөдн. Кушөдн бур сыыс лөі, мыјда мөскыдө јөвсө сетө, мүкөдтор.

Уһалаһы-һын му-вьлө күтөмабө турун көдны. Колө гижны бура-ө тајө ужыс мунө, уһа-ө уроҕајсө бөстөдны, кушөдн турун-көдјасјас көдлөдны, кысө сіјөс бөстөдны, абу-ө көнкө турун-көдөыҕас ас віҕјас-вьлыс өктөм турун-көдөысөдн.

Сіктјасын օткымынлаын ембе вїдлօга мујас, лїбօ нормаօн скօтօс вердօм. Сы-јылыге шօш колօ гїжны.

Севга поџ да колօ гїжны јурдօдчан уж-јылыге: муј војдօр вօлі вօлօбтад, муј օні ем, јона-օ воџ тувтчіс сїктыд јурдօдчօм боксаыс, мујда вօлі војдօр неграмотней јօз, мујда օні. Колօ гїжны сօветјас уж-јылыге, партїја да комсомол уж-јылыге сїктјасын. Уна поџ гїжны олօмсаг-јылыге, муј ем-нїн сїктад вьл-олօмсамыс, муј торкօ сылы воџ паскалօмыслы, сорнїтны да омօлтыштны важ олօмсагсօ. Колօ гїжны коператївјас уж-јылыге.

Ферт, ставсօ, муј поџ гїжны „Ордымօ“, вїставны он вермы да нїнмїла. Шуїм-нїн-тај, мїса, быдтор-јылыс поџ гїжны. Сօмын мї јешшօ-на мօд-пօв каз-тыштам: **колօ гїжны ас гօгօрса олօмеыд бостօм јылыге, муј вօчօб бу-рыс лїбօ омօлыс ас сїктад.** Бостны нїгаыс, вуждօны сїјс комї кыв-вылօ да севга шօктыны леґны журналын нїнмїла.

Омօла гїжօны журналօ сїкта јурдօдчан уж нудօејас—агрономјас, учїтел-јас, їзбачјас, врачјас. Вїзму да скօт вօдїтօм-јылыге ескօ мї леґам журналын уна-коф. Сօмын унжык ставґаас сетօбны куш їндօдјас, оз вадօбчы прїмер-пыддї мї-јан сїктјасын уж мунօм-јывыс.

Кызі гїжны журналօ.

Сїктјасаг унаօн крестана-пїге саммօны-нїн гїжны газетјасօ „Комї Сїктօ“ да „Југыд Тујօ“. Сїґ-кօ, мї тани вїдօдлам—кызі да мујдօн торјалօны газетса да журналса гїждօјасыс. Газетад кузатօ он гїж, сетчօ жеңїдїка колօ. Газетад сы-вօсна лօб гїжны унжыкыс сօмын куш торја вօлօм-торјассօ (фактсօ); муј-вօсна сїјօ вօлօмторјыс лօї, кушдօм олօм воґвылас, бօрвылас, мукօдтор он-нїн вермы сетчօ гїжны. Журналад поџ гїжанторсօ паскыдґыка бостны. Бостам бара вїзму вօдїтօм. Шуам, кодкօ сїктад вьл-ногօн заводїтчօ вїзму ужавны: кօзօ, наґ-кыґнґї, картупель, лїбо турун, лїбօ шабдї. Мусօ вынօддօ. Газетօ-кօ кօсјан јуօртны та-јылыге, лօб гїжны жеңїдїка. Журналад ковмас бостны та-јылыге гօгօрбок. Ковмас вїставны ыґыд-օ местаօ пунктїс картупельсօ, кушдօм муыс, мујдօн да кызі гօрїс, вынօдїс ез мусօ, мујдօн вынօдїс, кызі пунктїс картупельсօ, кушдօм сорт, кызі вօдїтїс, мујда уроґај бостїс, мујда ескօ картупель пунктїс му-вылас наґ воїс, кытчօ ксґсј мортыс картупельсօ воштыны, оз-օ лօсօд скօт (порѳс), сїзі воџ. Бостам лїбօ севга јурдօдчан уж сїктыс, јїтны кօсјам сїјс, шуам, олօм-самкօд. Поџ журналад гїжны—кызі мунлїс јурдօдчан ужыс војдօр, кызі мунօ օні, кызі јօзыс вїдօддօны сы-вылօ, мујдօн тօдчօ, вежօ оз мујкօ сїктса олօмсагас сїјօ јурдօдчօм уж-вօснаыс, кызі вежօ, мујјасґык пыкօны бурґыка ужсօ нуддны, мукօдтор. Поџ, ферт-ї жеңыдїка куш вօлօмторсօ гїжны, сօмын бостны сїјс, газет-дорыс, пыдысаґжык, шуам, „Вїка турун вօдїтјґ“—ставґа-ногօн (журналын 3 №-н ем). Колօ-жօ гїжны „Ордымын“ і сїктын тօд-чана омօлторјас-јылыге, медса јона вїзму да скօт вօдїтօмын, обшествоса ужын, јенлы ескօмын (јонґыка сектантјас-јылыге) олօмсамын. Вїставны—кушдօм омօл-тор, муј-вօсна сїјօ ем-на сїктад, мујла омօл, кызі бырдօны сїјс, муј сїјօ эмօлтор пыддїыс бурґык вօчны, сїзі воџ.

Со кызі, жеңыдїка-кօ вїставны, колօ гїжны „Ордымօ“ комї крестаналы.

Журналын ем ыґыд јукօд „Мїјан сїктјасын“. օнօґ сетдны пօшті нօтї егօ гїжлօј, мујдօн олօ мїјан сїктыс, муј керѳ сенї. Мед сїјօ јукօдыс збылыге пет-кօдлас мїјан сїктјаслыс чужбїсօ, олօмсօ гугаыс дај банаыс! Тајб ужыс арт-мас, боетсасны-кօ гїжны „Ордымын“ шօш асныс комї сїктын мырысјас.

Мї чајтам, воџ кеґлօ воґмօстчыс крестана, велкорјас дај мукօд ужалыс-јас сїктын кутасны гїжны асланыс журналօ.

Міжан коператсіја.

Кушом пöльза да отсöг сетö крестанінлы коператсіја.

Сöвет-власт пыр зіліс дај öні зілö отсавны гöла олыг крестаналы. Уна-ногөн сіјö отсалö крестаналы.

1918-öд воö колö вöлі гöл крестаналы сетны мујас, колö вöлі мездыны најöс шыгыс—лöгöдалісны комітетјас. Öні гöл крестанавозын мукöд-сікас мојас сулалöны: налы колö көңны унжык һаһ, бура чукöртны турун-һаһсö. Колö лöбöдны-содтыны овмöсын мöс-јас, ыжјас, порс. Колö унжык заптыны кужöдјас, колö бурмöдны візму овмöс агрономјас щöктöм-серті.

Ödjö кыпалö өіктса овмöс СССР-ын. Ödjö кутіс јонмыны крестана овмöсыс револүтсіја-бöрын і міжан Коми областын. Сіктјас револүтсіја-бöрын јона кутісны зілңы лöбöдны візму-ужалан машинајас да бур візму-ужалан көлуј, көјдысјас. Налы колö өм һöбныгырыс да дона візму ужалан-машинајассö. Сöвет-государстволөн озна тырмы выныс отсавны крестаналы өіктғыс став гуранјассö тупкавны, крестаналы отсавны став колаңторсö візму-гöгöрыс вöчны. Мöдкө, гöл крестаніныс щöкыда-на оз вермы һöбны ас-овмöсö машинајассö, дај өткөһыд оз і һöб еща машинаыслы өті овмöсас ужыс-да. Машина-вылас віжөм өмсö машинаыс дыр оз вермы вештыһысö ічöt овмöсад-да. Сы-вöсна государство гöл крестаналы мед јона отсалö коператсіја-пыр. Мед ыжыд отсöг сетö коператсіјаө пырöма крестаналы.

Сöмөн отсалөм.

Гöл крестаналы пырны шленö уждысан төварішществоө сетöны кокөдјас. Пајевеј взноссö пырјгас оз пырыс-пыр бөгтны. Прамеј дыр-кежлö сетöны срок пајсö мынтыны. Мукöд-дырјыс гöл крестаналы отсалöны шленö пырны мöда-мöдлы отсаван комітетјас пырыс-пырдыс мыкө-мында взноссö мынтөмөн.

Овлывлө, гöл крестанін ескö і шленын-һын уждысан төварішществоас, сöмын ужјöзнас өмсö—судасö оз вермы бөгтһысö. Пö-

рукасё сетны ужжозён бостом гом-вылас оз вермы-да. Вегіг секи голь крестаналы мунё паныд мода-модлы отсаган комитетыс. Комитетыс сетё порока—щоктё голь крестананыслы сетны ужжозён гомсё. Комитетыс ас-вылас мыжсё бостё.

Крестаналыг овмос кыпөдөм-вылө уждыган банк зилё да щоктё ссудажассё мед вождөр зетавны голь крестаналы. Та-бөргө колё жона вижөдны төварішществоса ревізіонней коміссіјаслы да голь-жөзлөн собраннејаслы. Кор уждыган төварішществоыс вөчө отчот аслас уж-жылыг голь крестана-пөвсын, колё вижөдлыны, коллы мед уна да мед вождөр гөмсё сеталөмабө.

Уждыган төварішществојасыслы крестаналы уждөм-вылө гөмсё сетё банк. Сыыг-кынңи быд во тсентральней банкјас да крестаналыг овмос кыпөдөм-вылө уждыган банк сетёны куш торја сөм голь крестаналы отсалөм-вылө (беднәтскеј кредит). Тажө гөмсё сетёны (уждөны) вит водр-кежлө. Сыыг прөчентыс зев ичөт; сөмын кык-кујим прөчент во-вылө.

Өні вижөдлам уна-ө вөлі сетөма гөм голь крестаналыг овмоснысё кыпөдөм-вылө Комі сельско-көчәјственней банк-пыр.

Сыктыв ујездө сетөма 9250 шәјт, Јемдін ујездө—8622 шәјт, Кулөмдін ујездө—9350 шәјт да Іжма-Печераө—4000 шәјт. Ставсө лоі сетөма 31.222 шәјт. Та-пыыг 1200 шәјтыс муніс машинајас лө-гөдөм-вылө. Мукөдыс вөвјас нөбөм-вылө.

Таыг-кынңи-на нөшта вөлі нөблөма да сеталөма крестаналы ужжөзөн вөвјас 53.000 шәјт-дон. Сетөма өтувја овмосјаслы (коллективней көчәјствојаслы) 5000 шәјт да кустарјаслы—5000 шәјт.

Государство зилө крестаналыг овмоссө кыпөдны.

Государство гөмсё крестанінлы сетё да зилө мед ескө сіјө гөмыс крестананыслы овмосас ыжыд пөльза сетіс. Молотов-јорт Ставсоюзса коммунист-партијалөн 15-өд өјезд-вылын „Гіктјасын-уж-жылыг“ докладсө вөчигөн шуис:

Міјан (СССР-ын) 24 мільон-гөгөр посныдк крестана овмосјас. 8 мільон медга сузчытөм крестана-овмосјасын вегіг вөвјасыс агнысө оз вештыны. Вегіг вөвнысө вижөмыг выгөдаыс абу.

Богтам-кө машинаөн ужалөм, адзам: кымынкө јукөн овмосын вегіг плуг і сіјө оз вермы сполна вештыны ассө. А гырыг машинајас-жылыс: вундан-машина-жылыс, вартан-машина-жылыс, көзан-машина-жылыс да сіз водр вегіг немтор і сорнитны. Нәјөс оз поч посныдк крестана-овмосјасад лөсөднөтө, выгөдаыс некушөм оз во.

Со мыј вөсна СССР-ын өнөз-на вит мільон лөбө нөшта унжык крестана овмосын гөрөны-на өнөз мујассө важ-ногса гөрјөн.

Озыра олыг крестана овмосјасын урожајыс дај скөтыг пөльзаныс (јөлыс) $1\frac{1}{2}$ - $2\frac{1}{2}$ пөв унжык воө голь крестана овмосјасын-дорыс. Сені ташөм машинајасыд тыр уж-нын вермөны нуны. Машинајасыс сені ыжыд пөльза вермөны сетны.

Шөр губернажасын-кө СССР-ын (Молотов-жорт шубм-герті) гөл крестана овмөсжасын вөв виқом да машина лөгөдөм пөлзанысө оз вермыны сетны, Коми областад, ферт-нын, ещаён-тані мужасыд-да машинаыд ассө торја посныдик овмөсжасад оз вермы вештынытө. Мөдар-боксаң-кө, машинаыд крестана-овмөссад колө-жө бара. Виқму-ужалан машинажасөн ужалігөн мужасыд бурмөны, пөлзаыс ыжыджык воө. Ужавнытө кокныджык машинанад дај вөлыдыг вынсө пөлза-вылө поңө інны (вөв-вынөн вартны, ыцкыны да с. в.). Сөмын гөл да шөркод-дема-олие крестаналөн машинажасө нөбны выныс оз суңы. Гөл крестаналөн виқму-ужалан көлујыд омөл. Кујөдыс, бур көјдысыс налөн пыр оз тырмыны Мужасыс сезга омөлөг, пөлзасо—урожајсө ічөтөс сетөны. Бурмөдны мусө, бөгтны сөг ыжыджык урожај поңө сөмын мусө-кө кутан бура ужавны—гөрны плугјасөн, пічөвтны бур агасјасөн, да бура кујөдавны. Бур көјдысөн да машинаөн-кө кутан көңны.

А гөл крестаныныд таңі мутө ужавны оз вермч. Машинажастө нөбны сылөн абу сөмыс. Көт ескө, шуам, і нөбас машинатө, оз-жө-өд машинаыд ічөтк крестана-овмөссад ассө кут вештыны.

Сіңкө, гөла да шөркод-дема-олие крестаналы, көсјөны-кө најө кыпөдны овмөснысө, колө өтүвтчыны—коператів лөгөдны. Öтүвтчытөг овмөс кыпөдны он вермы.

Коператсіјалөн да госуларстволөн отсөгжасыс јона јөткыштасны воңө өтүвтчөма крестаналыг овмөсныссө. Öд гөл крестаналы отсалөм-вылө леңөм өмсө мед-воң сетөны коператсіјаө пырөма гөл крестаналы. Виқму-ужалан машинајас да бур виқму-ужалан көлуј мед-первој сетөны коператівјаслы. Мед регыд-жө отсөгтө сетөны коператівјаслы і агрономјас.

Öтүвја овмөсжаслы отсөгјас.

Нөшта-нын ыжыд отсөгјас сетө госуларство өтүвја овмөсжаслы (коллективнеј көңајствојаслы). Öтүвја овмөсөн шубөны—крестананыс-кө өтүвја овмөсса шленјасыс, өтүвјөн нуөны ужјассө, өтүвја-жө налөн мыјдөм-кө либө став виқму-ужалан-көлујныс, скөтныс, сің-жө керка-картаныс.

Öтүвја омөсјасөн шуөны коммунајасөс, артелјасөс да өтвын виқму-ужалан төварішществојасөс. Öтүвја овмөсјас-ногсаөг-жө (сөмын оз-на поң шуны најөс өтүвја овмөсјасөн-а) машиннеј да выл местаө овмөдчыны мунан (перезельеңческеј) төварішществојас. Тајө кык-өікас өтүвтчөмсө поңө шуны өтүвја көңајствојасөн сөмын кор шленјасыс овмөсаныс мыјдөмкө либө став ужсө ужалөны өтвын. Кор налөн виқму-ужалан көлујыс щөщ өтүвја. Öтүвја овмөсжаслы сетөны зев ыжыд кокнөдјас.

Кокнөдјас вот мынтігөн. Öтүвја овмөсжаслы (коллективнеј көңајствојаслы) сетчө вот мынтігөн со кушөм кокнөд: мыјтөм воө до-

кодыс өтi сойыг-вылө, уезд-улас өтүвја овмөсас-кө быд сойыг-вылө сыгга уна докодыс оз во—өтүвја овмөслыг нөлөд паж (25 прө-чент) вотсө чiнтöны. Шуам, вот-улө суран-докодыс-кө быд сойыг-вылө воө уезд-улас шөркөддем-мында 50 шажтөн, а өтүвја овмөсас сойыг-вылө докодыс 50 шажтгаыс унжык қажө, сек нөлөд паж вотсө оз-нын чiнтыны. Воыг-воө өтүвја овмөсјаслы кокнөдјасыс содöны.

Ужјөзөн өөмтө өтүвја овмөсјаслы кокныджык бөгтнөтө-і. Банкјасын лөгөдалөма торја фонд (запас) өтүвја овмөсјаслы дыр-кежлө ужјөзөн өөмсө сетөм-вылө. Ссудажассө сетөны сiјө фондгыс весiг 10 во-кежлө. Вонас бөгтөны вiт прөчент сөмын. Сыыг-өтар нөшта быд ас-места-вывса крестаналыг овмөс кыпөдөм-вылө уждыган банк, ссуда-вылө лежөм өөмыс, сетө ужјөзөн өтүвја овмөсјаслы. 1926-27 воө Став Сөвет-сојуз-пагта өтүвја овмөсјаслы ужјөзөн сеталөм-вылө вөлі лежөма 20 мильон шажт.

Көртымөн бөгтөм мујасјассө өтүвја овмөслы колөддөны. Öтүвја овмөсјас-кө бөгтөмадг көртымөн (арендаө) мујас гөсударственней земельней фондгыс, сiјө мујассө колөддөны өтүвја овмөсыслы пыр-кежлө. Сөмын, ферт, сiјө мујассө шлеңјасыслы мөда-мөд-костас оз поҗ јуклынысө, торјөдлынысө оз леҗны. Öтүвјөн i лөб сiјөс ужавны. Öтүвја овмөсыс-кө тупкыгас, тајө мусө бөгтөны мукөд сетчөс-са өтүвја овмөсјас, либө бөгтө виҗму-управлеңне, мукөд өтүвја овмөсјаслы севга вөдiтны сетө.

Öтүвја овмөсјасыслы-жө колөддөны гөсударственней органјасыг кад-кежлө вөдiтөм-вылө бөгтөм ембурсө (стрөјба да мукөд-кө-лујјас).

Öтүвја овмөсјаслы вөртө сетөны гөль-крестаналы-моз-жө. Ковмас-кө вөрыс кушөмкө стрөјба-вылө, өтүвја овмөсјаслы колө шыөдчыны виҗму-управлеңнеө.

Виҗмусө лөгөдлөны (землеустројство нуөддөны) өтүвја овмөсјасыг мед щөкыдасө первој вонас-жө өтүвја овмөссө вөгтөмгаң. Сы-вылө өөмсө сетө виҗму-комiсарјат. Виҗму лөгөдлөм-вылө отсөг корны колө виҗму-управлеңнелыс.

Агрономјас асланыс ужалан-плансө щөщ сујөны, кыҗi ас-участок-увса өтүвја овмөсјасыслыг ужсө буржыка пуктыны, кушөм отсөгјас налы колө сетны.

Промышленней да мукөд-өикас (подсобней) предпріјатҗејас, өтүвја овмөс места-вылынөг-кө најө, сетчөны өтүвја овмөсјасыслы. Тащөм предпріјатҗејассө өтүвја овмөсјасыслы колө корны област-увса виҗму-управлеңне-пыр.

Öтүвја овмөсын јурдөдчан-уж нуөддөм-јылыс. Војтырөс велөдан учреждөнеңејаслы сетөмадг iндөдјас—өтүвја овмөсјасын олысјаслыг-пө мед-војдөр колө велөдчытөм—гiжны-лыдчыны кужтөм бырөдны. Öтүвја овмөсјасын јурдөдчан-уж јонжыка колө нуөдны да сiҗ воҗө.

Гӧль крестана, ӧтутчалӧмӧн мед регыд да мед кокныда вермӧны овмӧснысӧ кыпӧдны. Сы-вӧсна і государство сетӧ ыжыд отсӧгјассӧ, кокнӧдјассӧ ӧтувја овмӧсјаслы.

Гӧль крестанаӧс коператсјаӧ пырны отсалан фонд.

Мед ескӧ гӧль крестана вермисны пырны коператсјаӧ: потребительса, сельско-кӧчјајственней, промысловей да мукӧд-сикас коперативјасӧ, сетӧны отсӧгјас. Быд во прібыльыс коперативјасыс торјӧдӧны сӧм—лӧсӧдӧны фонд гӧль крестаналы шленӧ пырӧгӧн отсалӧм-вылӧ. Та-вылӧ щӧщ сетӧ сӧмсӧ і государство. Неважӧн Комі областлы, гӧль крестаналы сельско-кӧчјајственней коператсјаӧ шленӧ пырны отсалӧм-вылӧ сетисны 2000 шайт. Гӧль крестаналы коператсјаӧ шленӧ пырны отсалӧм-вылӧ 1927-28 во-кежлӧ СССР-паста лежӧма 10 мильӧн шайт.

Гӧль крестаналы коператсјаӧ пырны отсалӧм-вылӧ лӧсӧдӧм сӧмсӧ оз-на быдлаын инны Гӧль крестаналы отсӧг сетӧм-пырны, сјаӧ сӧмнас уна коперативјасын-на тӧргујтан-уж нуӧдӧны. Тајӧ ӧльчкисӧ колӧ бърӧдны. Лежӧма-ко сӧмсӧ гӧль крестаналы коператсјаӧ пырӧгӧн отсалӧм-вылӧ, сы-вылӧ і колӧ сетавны став сӧмсӧ, оз ков мӧдтор-вылӧ визны.

Со куцӧм отсӧгјас сетӧ Сӧвет-государство гӧль крестаналы, со кызі сјаӧ злӧ сиктса овмӧс бурмӧдны.

Быд крестанінлы колӧ тӧдны—**овмӧс кыпӧдны позӧ сӧмын коператсја-пыр.**

Крестана, пырӧј коператсјаӧ, бурмӧдӧј сылыс ужсӧ—сјаӧн ті јонмӧданыд асгыныд овмӧснытӧ.

Агроном А. Попов.

Куцӧм бур сетӧны машинней тӧварішществојас.

Комі областын крестаналӧн мујасыд еща. Ӑти овмӧс-вылӧ воӧ ӧти гектар-гӧгӧр (2200 квадрата сажень-мында). Шӧр губернајасас СССР-ын крестана муабжык мјаан областын-дорыс. Сені кујім гектара муа овмӧстӧ гӧль овмӧсӧн-нын лызӧдӧны. Комі област ӧнаӧсӧ быд во лӧб важны лунвывса губернајасыс да Сібырыс мильӧнӧн-жынјӧн пудјӧз. Сы-вылӧ быд во мунӧ кык мильӧн шайтӧз. Тајӧ сӧмсӧ комі крестаналы лӧб најӧвӧитны кер лежӧмӧн (сортовка петкӧдӧмӧн), вӧралӧмӧн да мукӧд ужјас-вылын ужалӧмӧн.

Kodi-nö торкө комі крестаналыс тырмымөн һанһысө вөдһтны? Оз-өмөј поҗ мијан тани јонжыка бостыны мујастө ужавны, унжык сеты һанһсө бостны? Воҗмөстчыгжык крестана та-вылө шуасны: мијан-пө Комі облагтын мугһнмыс дај климатыс абу омөльжык Вјат-каса губерһаын-дорыс. Вјаткаса губерһаын һанһсө вузавмөн вөдһ-төны, а мијан асланым оз тырмы. ҫерт, еща кујөд-понда. Сесга тани сөкыд-жө бара мутө вөчны: вөр-улыс лоө перыны-да һөжјө содө.

Агрономјас өни индһсны-һин кыҗи поҗө крестаналы содтыны кујөд, кыҗи да мыјөн мујассө јонжыка вунһөдны. Мујас јона вын-галөны трундаөн, миҗеральнеј вынһөданјасөһ, му-вылө турун көҗө-мөн. Кујөд тырмытөм-вылө өни ыстысны оз-һин-поҗ. Му вынһөдан-торыд сурө тырмымөн.

Сіҗкө, колө зһлы мујас тырмытөм бырөдны. Колө му-вөчны јонжыка кутчһсны. Сөмын во 15-сајын-на мујастө тани вөлі вөчө-ны коканөн. Уна лоө вөлы пуктыны вын вөр-улыс мусө перыны, сјөс һөбөдһны. Абу-на кокһи мутө перыны і өни.

Виҗму-ужавны велөдан наука (агрономіја) шуө,—оз-пө ков важ-ног мутө вөчны, важ-ног сјөс ужавны. Рытыввыс государствојас-ын да Америкаын выль-му перјан ужыс петкөдлө—мыр бертан машинајасөн, да бур гөран машинајасөн јона уна пөв поҗө кокһөд-һы мујас ужалөмсө, дај мујасыд секи бурмасны. Германіјаын му-јассө ужалөны аслыс-модаа тракторөн,—фрез-машинаөн шуө. Тајө фрез-машинаыслөн трактор-бөрас плугјасыс-пыҗһи лөсөдөмаөҗ бер-галана пружинаа зырјас. Најө јона өдјө бергалһгас зев јона мусө жүгөдлөһы да һөбөдөһы. Сы-бөрын пырыс-пыр-і му-вылас поҗө көҗны. Германіјаад тащөм машинајаснад выль мутө зев кокһиа-і перөһны. Выль мутө вөчөмыд налы зһк важ мујассө ужалөм-код-жө. Тащөм тракторыс сулалө вһт сурс шајт. Тащөм фрез-машинајасыд мијан абуөс-на. Сы-пыҗһи прөстеј тракторјасыд плуга корпуснад Сөвет-Сојуз-пагта крестана овмөсјасын уна сурс-һин өни ужалөһы. Најө воҗсаөһы кымынкө дас сурс вөвлы.

Сивөһд-өд первојтө бостө,—гөль крестана овмөсјасын-һин-өд кутис ужавны трактор. Кыҗи-нө сөщөм регыдөн сөщөм гырыс ма-шинајас вермһсны лөсөдһны? Сар-дырји-тај-нө зев-на гөля өлһсны крестанаыд-а, өни со тракторјас-һин кутһсны лөсөдһны. Емөс-һин весіг—өтка овмөсјас трактор лөсөдөмаөҗ. **Шөркод-җема олыс да гөль крестана лөсөдөһны да ужалөһы тракторнас мөда-мөдһныскөд өтувјөн.** өтувтчөма крестана чукөртөһы өһмсө ас-костаныс, мыј оз тырмы сесга государствоылыс уждысан төварһшествојас-пыруж-јөзөн бостөһы. Машинајас лөсөдөм-вөсна өтувтчөмыс шуө машин-неј төварһшествоөн.

Виҗму-ужалан төварһшествојасө өтувтчөмөн поҗө лөсөдөһны кре-станалы јона гырыс, бур машинајас. Сөщөмјассө важөн сөмын по-мешщһкјас һөбавлһсны. Крестаналы өтувјөн пөҗө јона бура заво-дһтны мујасһысө ужавһы.

Совет-правительство поснї крестана овмөсјассө зилө отувтавны. Отувтчөма крестаналы ыжыд отсөг гетө: ужјөзөн сөмсө мед-воц гетө, вотјас мынтігөн кокнөдјас гетө, мукөд-ногөн отсалө.

СССР-ын шөр-губерњајасын далунвылын крестаналы мїјанындорыг ужавнысө кокнїжык. Сетчөссө крестанаыс јешщө-на зилөны аснысө јонжыка кокнөдны—төварішществојасө јона отувтчалөны. Мїјанлы, војвылын олыг крестаналы, нөшта нїн колө отувтчавны.

Прондорса (Јемдїн у.) крестана отувјөн ужалөмөн, отлаын віз-му-ужалан машинајас лөбөдөмөн да отлаын сїјөн ужалөмөн вїт вои кык мында сөдтїсны мусө. 1912-өд воө сенї вогөсїс віз-му-ужалан общество. Секи-жө лөбөдїсны прокатнеј пункт. Кутїсны мујассө ужавны кык вөлөн гөран плугјөн, „Рондал“ да „Зїгзаг“ агасөн. 1917 воө мукөдыслөн муыс вөлі-нїн 1912 во-гертї кык-мында (а секи-өд унжык вереттө јозыс вөліны војна-вылын). Јона сөгга кутїсны көзны турун. Оні Прондорыд јона воцын мунө мукөд өкт-јас-дорыг Ксмі областын.

Көні мїјан Областын мед-јона зилөны асгыныс скөтнысө бур-мөдны, көні случнеј (вөв, мөс, порстыргөдан) пунктјас мед-бура ужсө нуөдөны? сөрт, Прондорын.

Көні мед-јона көзөны клевер, кытчө мед-уна корөн мїнераль-неј кујөдјас, код өктын став крастанаыс-нїн мујассө плугјөн ужалөны? Бара-жө Прондорын.

Прондорса крестана первој отувтчөмаөб кымынкө віз-му-ужалан машинајас-гөгөр. Јона кутчїсісны сөгга көјдыс весалан машина-бердө. Сөгга пыр-өтарө налөн ужыс кутїс паскавны.

Оні, Советвласт-дырјї машиннеј төварішществојаслы тујыс зев паскыд. Совет-государство быд-ногөн отсалө отувјөн ужалыг крестаналы, машиннеј төварішществојаслы. **Машиннеј төварішществојас-пыр јона позө кылөдны, јонмөдны өктса овмөс.**

Машиннеј төварішществојас медга-јонасө-нїн колөны выл мунө паскөдчїгөн. Сөмын машиннеј төварішществоө пырөмөн мед-кок-нїа верман бур віз-му ужалан машинајас лөбөдны да овмөс кыпө-дөм-вылө сөм перјыны.

Тырмас-нїн аснїмөс жүгөдны сөкыд ужөн. Сөкыд ужсө отув-тчөмөн колө машинајас пельпом-вылө лөзны.

Областувса віз-му управленнө өні нуөдө конкурс мед-бура ужалыг отувтчөма овмөс-вылө (колхозы). Тајө конкурсыс петкөд-лас кущөма мїјан ужалөны отувтчөм крестана. Мед-бура ужалыг отувтчөмјаслы сөтасны премїјајас: өтї премїја 250 шайт, кык премїја 150 шайтөн да кујїм премїја 75 шайтөн.

Мыјыг көсјөны сетны тајө премїјајассө вөлі-нїн гїжөма „Југ-ыд туј“ газетө. Сөгга ыстөма гїжөд машиннеј төварішществојаслы.

Вїчөдламөј, кущөмажык ужалөны мїјан отувтчөма крестана, да буржыка ужалыөјас-вывгыс кутамө велөдчыны.

В. Ісаков.

Уждысан төварішществојасын выль устав- вылō вуждōм-јылыс.

Кольдм воын октабр тōлысын ледісны выль закон візму коператсја-јылыс („Положение о сельско-хозяйственной кооперации“).

Тајō закон-сертыс, став уждысан төварішществојаслы лōб вежны асыныс важ уставнысō да выль устав-куза заводітны ужавны.

Важ устав-серті, уждысан төварішществојас уждōм-вылō бостōм бōмсō щōкыда вōлі ледōны тōргутан-уж нубōдм-вылō. Бōмсō колō вōлі сетны—уждыны крестаналы, вōв, мōс, плуг да мукōдторјас овмōсны лōбōдм-вылō, а төварішщество сїјō бōмнас мукōд ужјас нубōд.

Сыне-кынзї, важ уставас ез вōв урчїтōма кушōм бōм-вылō колō нуны крестаналыс прōдуктајас чукōртан да вузалан-ужсō (сбытовые операции). Крестана севга асыныс бōмнысō оз сетлыны чōжны уждысан төварішщество, — полōны, гашкō-пō, бōмсō, кор ковмас, бōрсō бостны он вермы.

Уждысан төварішществодлы оз жō поџ еновтны крестаналыс прōдуктанысō вузавлан ужсō, колō-жō севга візму-ужалан машинајас да візму-ужалан кōлуј нōббалан ужтō нубōдны-ї. Тајō ужјассō-бд коператсја-пыр колō нубōдны. Севга-бд, уждысан төварішществод-кō куш уждысан-ужтō кутас нубōдны, убыткад кутас воны. Сы-вōсна выль уставыд уждысан төварішществојаслы тōргутан-ужтō ледō-жō нунытō. Тајō ужсō нубōдны төварішществојас лōбōдны торја (спетсїјальней) капїталјас. Сїјō капїталнас-ї поџ нубōдны нōббасан-вузасан ужтō (сбытоснабженческие операции). Тајō ужсō нубōдны поџ-жō напоснō сы-вылō уждōм бōмн. Выль закон-серті, нōббасан-вузасōм-вылō уждыны бōмсō поџ дас-мындаџ унжык торја капїтал-сертыс.

Став мукōд бōмыс мунō уждысōм-вылō. Гетōма-кō бōмсō уждысан уж-вылō, мукōдтор-вылō сїјōс візны оз поџ.

Комї областын март тōлысгањ уждысан төварішществојас заводїтчасны вужны выль устав-вылō. Быд сїктса учреждєнїејаслы, органїзатсїјајаслы: вол-їсполкомјаслы, партїїнеј да комсомол-јачејкајаслы, мōда-мōдлы отсасан комїтет-јаслы колō буржыка віждōдлыны выль устав-серті төварішществојасын ужсō пук-тōм-вылō.

Выль устав-вылō вермасны вуждōдны оз став уждысан төварішществосō. Уна төварішществоын-на пајевеј взносыс абу лōбōдōма вїт шайтџ шлен-вылō. Устав-сертыс-кō пајевеј взноссō лōбōдōма вїт шайт, уналаын чукōртōмабє сōмын-на куїїм лыбō куїїм шайт да жынїбн дај сїјō бōмсыс мїјдōмкō віждōма-нын кōлуј лō-бōдōм-вылō. А мукōд төварішществоас мїјдōмкō мунōма убыткасō вештōм-вылō да бнї мунас төварішществолыс важ, уна во-нын кысган ужјōзјассō кїрїтōм-вылō.

Сїџ-кō, обшествоса органїзатсїјајаслы дај крестаналы аслыныс щōщ колō јона зїлыны төварішществојасын выль устав-вылō вуждōџ, став важ (кодјаслы тырōма строкас) ужјōзјассō чукōртны. Севга пајевеј взносыстō колō ставсō чу-кōртавны. Төварішществодлōн-кō-бд асланыс капїталјасыс ічōтōс, вермасны тупкыны сїјōс.

Выль устав-вылас вужїгдн-кō обшествоса органїзатсїјајасыс да крестананыс зїлыны төварішществоыслыс ужсō бурмōдны, төварішществосō јонмōдны, крестаналыс овмōс кыпōдōм-вылō уждысан банк бōмсō кутас унжык сетны, јонжыка кутас отсавны.

А. Попов.

Леңин гу-дорын.

Колан во, Өкмысөд арө,
волі ме Мөскуа карө...
Волывлі-і Октабрөз татчө,
но кушөма вежөбмыс төдчө!

Мөскуа—сөлөмыс СССР-лөн.
Кремль нөрыс—Мөскуа карлөн.
Леңин гу—став мусарвыв ужалые јөзлөн.

Мөскуа. Гөрд плөшщадывыв.
Рыт. Летчис-нын
јенөжса шонді.

Мільон шондїөн
ыпнїітіс-өзјіс
сы-пыфді кар...

Гөрд плөшщад—рөм,
Кремль нөрыс лөн:
кывзысө-сулалө,
кықикөн гымалө,
муркөдо-кылө
мільона кар.

Кремль-крепөст
шуштөма дөввізө,
нїщсалөм із-кірпіч
стенјаснас
сөкыда базвїзө...

Сулалө-вїзө,
гурс вога олөмјас
чукрасөм кымөсас кутө...

Вїзөдны, бытөдкө—
ставыс-на важ,
абу-на некушөм
виль олөм гаж:
быдлаын вїчкојас,
чурвїзө крестјас,
тонвїзө-өшалө.
го пудја жыңнанјас...

—Med! мїјанөс оз-нын
вермыны најө
бергөдны важө.
Сөмын-нө јонжыка
казтывлө-петкөдлө
важ мїрлые пөжсө!..

Тонö со
сарјаслөн рел¹⁾—
мортјурјас
кералан ин
(вирöг-на поспомныс налөн).

Öнiсö сетыган
јуөрјас сетöны—
кезөвтöм војтырлы мiр!
Adза кыџи сувтлывлiс
етија пос-вылас
медбөрја сдукјасас Разiн...

Сöмын-таж, мужикöј,
со војас-бöрын
щaггөрöд гөрöдсö
Октябрын
сылысыд разiн!

Со, тонö, бара
сулалö шöрас
памјатнык важ:
чургöдö кiјассö Миџин,
бытöккö јöзыслы
гу-вылö индö:
„көт-пö-і мi-вокыс
танöс-на öнi,
но—абу-пö мi-нын,
а со-пö код—
—Лтеџин!..“

Гөрд плöщцаџ пастала јöз.
Зев ыжыд кыщылөн
Гартыштчö-лузвiдö
öчеред-бöж,
бытöккö кыскыгсö
гурс сывја гез...

Гөрд плöщцаџ лөн,—
дас гурс морт видчiсö
сулалö чöв.

Кытыгсö абуöс!—
—Быдлаыс,
мугарвыв пастагыс:

Азија, Африка,
Јевропа-гöгöрыс,
ылыг
морöјас-саыг
локтöмны-
-кысгöмны татчö.

Kodi-nö тани
тијанлы рöфнаыс?!
—Сiјö-таж,
код-куџа адзiнныд
мортјасөн агтö!
Kodi-таж олöмсö
мугарвыв јöзыслыг
мöдарö бергöдiс.

Таџикөн гемја
ыжыд-ај гу-вылö
каџтывлö-волö.
Сiџi-жö öнi
быд лунö-часö
волыглö татчö.
Но гемјаыс налөн
мугарвыв пастаса
иџтер-
-натсиö-
-нал!

„Триң... триң... триң... брен!“
Кремль башна-јывган
тронöдiс-кучкаліс
көкјамыс час.

Зымöбтiс,
горöдiс ворсны
музыка „Иџтер-
натсионал“.

Чукöстчiс
öлöмас быдөнлыс
„Öтувтчöј, ужалыг
быд натсија-јöз!“

Ырöстiс,—
бөрзыны көсјiс
гiнваöн
морöсын гөлöм,—
вiзлалiс тушаöд,

¹⁾любное место.

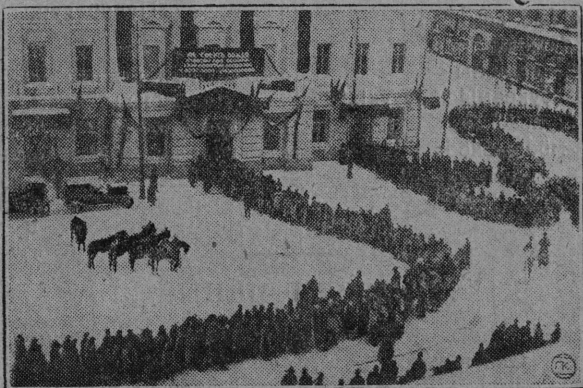
чепөсјіс чужөмө,—
војтыштны ез лыст:
(Ленінлөн кывјасыс
төд-вылө угіс)
Гөлөмған јурвемө кајіс,
Гінвоз ез гудырт,
сөз вежөр пуктіс,—
разалі тушаө,
јонтіс.

Нөжјөнік,
вогковыс-вогковө
мөдөдчіс гу-дорлаң
візывтны јөз.

Лөһыштлам...
—Кујлө тан мјант
мед-ыжыд јортным.

Вoj. ВЦК керка-
-јурјылын,
зев вылө качөдчөм,
гөрд-дөла бiөн
өзјалө-шпарөдчө
гырд-рөма плаг!

Кыпөдө-кыскө
бөрғаньыс тушатө
кытчөкө зев ылө ыстө...

Лөһынкөд прөсөтчыны кулөм-бөрас.

Кар-вестын сынөдыс
ломтыгө бiөн,—
кыңи-тај вөртыла сотігөн
Гурјаөн јенөјас,
југөрыс довкјалө—
ветлөдлө-жөзө...

Лөһалө?—

—Оз!

Вежгалө
шыјасыс вој-кежлө.
Кремль нөрыс,
бытөкө,

зев ыжыд рупор—
чукөртө гөгөргыс
шыјассө ставсө.

Луннассө

Мөскуа-кар—
бытөкө зев ыжыд
козувкот кар.

Војнассө—

зарада
електріческеј гар!

—Лылөны-гавкјөны
радіо-стантсіја башнајас.

Getödlö-jontödlö
 gögöрыс сынödas,
 ысталö-разödö
 жуöрјас, горнјас:
 рытылö, лунвылö
 асылö, војö—
 Став Сојуз-пастала...

Мильон јöз кывзалö
 Сіктјасын, грездјасын
 рытјасын олö,
 тїпїктö-јопкö
 гөлöмнас,
 быдлаö волö...

Куз војбыд асылöз
 дугдывтöг
 буксісны-гылісны
 паровоз буксанјас: „ууук!..“
 Чуксагісны
 öтмöда-мöдныскöд:
 „ен уууз!“

Кыптö-нын шондї,
 бытö вїр јокмыл,
 гööрд...
 гöд щынөн шпурїтан
 пабрїк трубајас-пöвстї.

Сагмöмаг кылö
 көрт борда пöткајас:
 „жжррр“... зев вылын
 јенöжас
 бордшыныс кылö,
 кыпöдчöны аеро-
 планјас...

Пуксö лун.

Сїзїкөн вежлагö—
 оз лöнлы, узлы,
 лун-ї вој ужалö
 музлывтöм гөлöмыс
 Ес Ес Ес Ер-лөн.

Ч. Ъ-В.

Гыјаслы паныд...

Шычöма зев јона—
 Океан увгö,
 Чардалö, гымалö,
 Шлївгö јон зер;
 Гыјасыс гырысöг,
 Помала шувгö...
 Гычöма чорыда
 Океан шöр.
 Океан шөрöдыс
 Гыјаслы воча
 Караблөн јог нырыс
 Пїккöдö туж,
 Гыјассö јуклалö,
 Мунö пыр возö,
 Карабöс океан
 Јїрö оз суј.

Музлытöг, сувтлытöг,
 Ваддыс мунö,
 Некущöм пощöсјас
 Оз кутны тан.
 Карабсö возлаңö
 Векыда нуö
 Повтöм да вежöра
 Бур капїтан.
 Көрт вына караблөн
 ВеКаПö—нымыс.
 Карабнас веккöдлö
 Ленилөн кї...
 Сузчас-на гыјаскöд
 Вермасны выныс,—
 Пестöма караблөн
 Гөлöмас бї!

Сїз-Паш.

Ленін-јортлы.

Ыжыд-жө фөлөмыд, төдыг-жө жур,
 Уна-жө му-вылө вөчин те бур..
     Сөмын-таж костіөн кулін.
 Нем-чөжнад мїжанөс велөдін пыр.
 Велөдөм тенад нөтчыд оз быр,—
     Пыр лоө мыјјас те індің.
 Мїжан-өд олөмыс кыптө-на,—том,
 Нартыгыс јөзлы вөчам мї пом,—
     Ужалыг јөз көсјө овны!..

Іван-Вас.

Јентөдтөм сыланкывјас.

(Частушкајас).

Паскөдлы вај, Сім-Ваң, гудөк,
 Ворсны кужан сіјөн те.
 Јентөдтөм выль частушкајас,
 Сывны горөдла тан ме!..

Куті вічкоө ме мунны,—
 Ез ну сетчө менам кок.
 Лыффыган-керкаө секі
 Нуис менө Іван-вок.

Јенлы кевмыны ме дышмі,
 Ег ме асчы сетыг бур.
 Поплы өні чөптас ог лөд,
 Сізім ур да кујім ур.

Ен, бат, бугчылағ ме-вылө,
 Ме-кө вічкoad ог мун.
 Öнi пырі комсомолө,—
 Сені ужала быдлун.

Вічко вуні, ог і ветлыв,
 Гажа ветлывтөгыс мем.
 Газет клубыг быд рыт лыффа,—
 Сені уна бурыс ем..

Звөн-шы талун јона кылө,
 Бовгө зіла Мікул-Öль.

Сӱмын вичкоӱ-таж локтӱ
Кујим пӱч да вит-квајт пӱл.

Паперт-вӱзын скӱра шӱптӱ
Мижан „отеч“ Агапон.
Лыффысан-керкаын ӱни
доклад вӱчӱ агроном.

Мыјнӱ ӱчкитӱ те тилан,
Мижан „батко“—Опон поп?..
Вичко жож шӱрӱ ми ӱни
Некор ог вајӱ ted ноп.

Шогӱ воис мижан попӱ:
„Мыј-нӱ тајӱ лоі?..
Јӱз мем ӱни нектор оз вај,
Корыгӱ-нын воі!“

Вӱртӱв чорыда-на пушкӱ,
Ежва јона гычӱ..
Микӱлатӱг черикыјыс
Чері кыјӱ пыжӱ.

Ме быд вӱскресенна-рытӱ,
Клубын ӱни овла.
Радио-кружокыс белет
Зептын важӱн новла..

Мижан поплы ӱни олӱм
Абу важ-коф гажа, бур.
Том јӱз вичкоӱ ог ветлӱ,
Вичкотӱг-ӱд југдӱ јур

Мыј-нӱ лаңтин гора гудӱк?
Музис, тыдалӱ, Сим-Вань.
Мӱд кадӱз-нын вича колад..
ӱни-кежлӱ гывны шань.

Спира-Прокӱ.

Комі аң.

(Ғипӧ-сиктса Парас-жылыс).

Муртса-на кыа кылӧдӧ, Парас важӧн-нын горт-гӧгӧрыс нокеӧ—идрасӧ. Сижӧ вождӧр абу вермылӧма велӧдчынысӧ. Ӧти пемыдсаӧ да мӧд пемыдӧдӧс пыр ужавлис. Быдсама ӧбкыд ужӧ ас-вылас нулис.

Луныс-луӧ пыр-ӧтарӧ јонжыка сылы мустӧммис пемыдлуныс.

Вигмис сылӧн ӧлӧмыс. Быдӧнлы вигталӧ: кужны-кӧ-пӧ ескӧ кута лыдӧдыс-ны-гижнытӧ, дугдывтӧг ескӧ лыдӧдысан-керкаын кута лыдӧдыны асланым сиктса аӧяслы кыӧ олӧны-вылӧны мукӧд-вӧлӧгтын мукӧд-му-вылын [бзс. Јона-жӧ ескӧ мем лӧын лӧ ӧеки овнытӧ.

Мыӧн рытнад рӧмдыштас Парас важӧн термаӧг-тырји помалӧ гортгӧгӧрса ужӧ. Помалас-да печканӧн котӧрӧн быд-рыт Ӧпрӧ-ордӧ мунӧ. Сені Параслӧн пыр ӧти-пӧлӧс ӧрнӧ—колӧ-пӧ велӧдчыны лыдӧдысны да гижны.

Ӧтчыд рытнас Ӧпира-Васӧ ветлӧ керкаыс-керкаӧ. Быдӧнлы вигталӧ:—талун-жӧ исполкомын собрание нывбабаслӧн.

Парас Ӧпрӧкӧд ез дыр кӧсјыны. Рытыс зев кӧзыд. Шал јур-вылӧ шлав-гӧмаӧс да котӧрӧн-сорӧн мунӧны исполкомӧ.

Собрание-вылӧ вомаӧс став сиктса аӧясас. Сиктса школанн велӧдыс вигталӧ,—мыјла чукӧртӧма талун нывбабасӧс. Аӧјас зев дыр варовитисны. Мукӧд-дукас гыа ва моз ӧтпырӧ ставыс ызбтыласны. Сесга кутисны бӧрјыны делегаткајасӧс. Медвоӧа мортӧс делегаткаӧ бӧрјыны пасјома сиктса велӧдыс Парасӧс. Унаӧс бӧрјисны, Щоц сујисны Ӧпрӧӧс.

Быд вежалунӧ ветлӧны делегатка собрание-вылӧ. Ӧтчыд школанн велӧдыс налыс јуалӧ:—тијан-пӧвсыс-пӧ лыдӧдыны-гижны велӧдчыны оковитысјас емӧ-абу? Парас радысла весӧг оз пумы воча кыв шуны. Аски рытсаыс-жӧ Парас Ӧпрӧкӧд мунисны гырыс-јӧзӧс велӧдан школаӧ велӧдчыны. Зев унаӧн школаад вомаӧс. Ставыс велӧдчыны кӧсјоны.

Аслыныс зев јанчӧм оз-кӧ гӧгӧрвоны велӧдӧмсӧ велӧдыссылыс. Недыр-мыс-ти Парас велалис лыдӧдысны. Кытыс адӧас гижӧдтор:—видлытӧг да лыдӧдытӧг оз кол. Зунаӧс кабалајас да нӧгајас-пӧјын.

Таӧи Парас велӧдчӧс лыдӧдысны. Тӧд-вылас лыдӧдысны кужтӧм-дырјыс уӧӧ да быдӧн ӧлӧмыс сылӧн мајыш-мунӧ: кыӧи-пӧ бара менам овӧдма-а, кыӧи со олӧны велӧдчытӧм аӧјасас? Парас лыдӧд-нын гаетјас-нӧгајас.

Вӧлыс-пӧ бытӧс ме-чужӧ. Сӧнјасӧј менам воӧвӧсны. Велӧдчӧј ставныд—вигтавлӧ Парас суседкајасыслы.

II.

Ғипӧ-сиктын аӧјаслӧн оз уӧын, муртса-на шондӧ петӧ, чукӧртчӧны јукмӧс-дорӧ. Вомаӧс сетчӧ ӧти асылӧ Огрӧ, Сашӧ, Матрӧн, вала. Ас-костаныс мыјкӧ зев јона шмонитӧны:

— Аттӧ сивӧ! Кушӧм-ӧд вождӧр вӧли полыс Јакӧ-Парасыд, а ӧни зев збој кутис лоны. Тӧрыт мужикјасӧс собрание-вылын кушӧма-и видӧс, мыјла-пӧ шӧц нывбабасӧс онӧ бӧрјӧ.

Матрӧн, кылӧ, ошјыӧг-моз шуд:

— Тӧрыт сижӧ рыт пукавын мијанӧ волис, унатор-жылыс і ӧрнӧитӧс. Быд рыт Парас-дӧн воны нывјас. Кывзӧны Парасылыс лыдӧдӧмсӧ. Зев миӧа комӧ ӧылан-кывјас велӧдмаӧс.

—Войдөр мортјас-омөј вөлім,
Лунтыр ужјасые егө мыллө:
Нөјтөм верөслые ми төдлім,
Гіжны-лыдыны ег куллө.
Өні, аңјас, ендө полөј,
Југыд лунсө агныд корсөј.
Кывзы, Машук, мөскыд корө
Вежны гојанторсө!

Коркө Парасөлы сурөма кіас комі газет. Зев өдлөмые лыдыас. Јона-і кажитчас. Сөгөа вузалас өіктса велөдыслы нөк да выј-тор һеуна. Сы-вылө аслыс суысөдас газеттө. Газетые Парасө лыдыө, сјө өіктын-пө лөсөдөмаде мөда-мөдлы отсаган комітет. Микол грездын востөма уждысан төваріщество. Парасөдөн пыр кушөм-кө дум јурас—мыјла-нө мјан өіктын век нінөм абу. Оз-өмөј і тан! сөшөмјассө поз востыны?..

III.

Төвөа рытын һөкодлөн гортын ез овөы. Чөлад іслалөны—гөлөсныс өіктөдар-помөчыс кылө. Том-јөз—һывјас да зонјас гудөкөн өйлөны-ворсөны өіктын. Муртса на рөмдас бабајас бара-һын печканаде рытјысны мунөны.

Мужікјаслөн оз-жө овөы гортад. Быд рыт мөда-мөд-орданыс ветлөны пукавы да төвкујтыштны.

Парас да Степан (верөсыс) быд пөлесын паскөдөны асөыныс думјассө.

Өтчыд өіктын вөлі крам праңык. Спіра-Вас беффа ветлө, скод-вылө вөтлө:

— ісполкомө собрәһе-вылө—зев гора шуалө быд керка өшің-воңын.

Собрәһе-вылын зев дыр варөвітисны өіктө коператів востөм-јылыс. Асыв-баһыс да рытөчыс соборујтисны. Шујсны коператівтө востыны. Унжыкөныс гіжөісны шленө выл коператівө.

Парасөс бөрјисны јуралысө правльөһеас. Чукөртисны өөм, лөбөдөсны сөгөа уждысан төваріщество.

Вежныны кутіс олдымыс өіктын. Öтө морт-һын Микол-дад-дөрө оз волю. Лө-өдөчөны вөчыны выл мельчыа.

Біт-Паш-Ваһ.

Малаң.

I.

Малаң-нын тувсов зорің-коф;
 Гөгрөс чужома, гөрд банқиба;
 Сөд сінкыма, мыла гөлөса;
 Стата-тушаа, небыд сөлөма,
 Јон сој вына, гажа герама.

Малаң-коф уж-вылын
 Оз зев уна сур,—
 Пондө мед-воғын, дүгдө мед-бөрын.

Оз-төд муқом-ни, абу дышөдчөм:
 Ас-збојлуннас, ас-јарлуннас
 Унжык јөзсө ужас ышөдө.

II.

Ывлавылын гажа тулыс.
 Зоріңјасөн тыр лудвыв.
 Вежис ежөс комі мулыс
 Шонді јүгөр, лунвыв төв.

Шонді јүгөр зорің-јылын
 Ворсө челаф мөз-жө зік;
 Төвру зоріңјурјас летө,
 Каң кыз летө ізас өі.

Лунјас гажа. Шоныд лунын
 Радрө гөгөр му-вылын;
 Сөмын Малаң өшөм јурөн
 Ышлолалө звозвылын.

Јурын бергалөны думјас,
 Гудралөны сөлөм-берд.
 Оз-нын важ-моз вөрны вомјас,
 Оз-нын важ-моз нумыс пет.

Кык во-сајын арга рытө
 Воші керам, колі гаж...
 Кызі војтөв локыс пөлтө,—
 Олөм пөлтис олангаж.

Кык-во-сајын өті рытө,
 Сыркјалөмөн бөрдиг-тыр,
 Јансөдчисны нем-кежланыс
 Малаңна да Гріш-Петыр.

Озыр жөнүк костас пыріс,
Коралісны зон вожбыд.
Вожшөр-бөрын Семө нөбіс
донтөм-доныг нывлыг шуд.

Корасөмгөң Малаң бөрдіс,
Сінва кісгис шорөн-моз...
Кольмөма-код Петыр шөйтис...
Кодкө, бара, төдө оз.

*
*
*

Ез сорнитны уна важөн
Нывкөд — „Мунан али он?“
Тоыштисны став рөд вужөн.
(Бытто вузалөны пон!).

Бат — мед регыджык-нин мынө,
Оз-ло лишней соыг лов...
Мам — мед піжалөмыг мынас...
Верөссајын көт кыз ов.

Воклы чојјас мешајтчөны
„Гөтрасны-пө колө мем“...
Быдөн јона мынтөдчөны,
Ставлөн аслас помка ем.

Рөд-вужлы, дерт, ставыс веккод
Медтө зурө свадьба-гаж...
Со-өд олөм куцөм тешкод
Ныв шуд-донөн нөбөө гаж!

*
*
*

Верөссајө Малаң петіс,
Ун-ө, вемөс — мыј оз төд...
Шог кльөшщіөн морөс ңещкіс.
Чужөм-вылын зик сімгөд.

Первој рытас вөла воші,
Адзис ставсө бур-і, लोक...
Сафтөм-код мужіклыг водіг
Пөртчөдісны ңајтөг кок!..

Моңлун олөм абу кокны
Гөгөрбокгаң жмітөны.
Дерт, быдлаын мыжа морт-нин, —
Пон-вылө-моз горзөны.

— Абу местаын со пельса!..
— Чышкытөм-со — пыр пөсјыв!..

—Картавывтө мыј он вольсав?!
Лун-һи, вој көт ен пукгыв.

Сені верөсыд щөщ жмитө.
—Кытчө воши варовлун?
Алы век-на кывтө кутө—
Муса Петук ез-на вун!

—Ферт, тыдалө, ковмас һөр-мөд
Мышку-вылад бончөдны,—
Оз-ө сижө меным отсав
Пеждум јурсыд пыркөдны...

Кык во-чөж-һин гөлөм сөгтө
Мустөм мужик-дорын ныв.
Луныг-лунө Малаң вгсмө
Вижөн кельдө банзјбјыв.

III.

Малаң тилгө төв-і, гожөм
Пыр өтнасөн уж-вылын.
Оз төдливлы прамеј уғөм,
Полөм-понда гөлөм кын.

Гемө вежаонөз јуө,—
Лјои олөм вескыд мат...
Малаң гөлөм бын пуө
Олөм-вылас абу рад.

Кодајурөн Гемө локтас
Гортө коркө војшөрбөр,
Часөн-кыкөн маткас-мурзас,
Кытчөз бөквылас оз пөр.

Маткөм-вылө чельаф сафмас—
Өти һаргө, бөрдө мөд...
Сен көт сегга сін вогтытөг
Синва-шорөн аслыд бөрд...

Уна новлөдливліс Малаң
Лөз-гөрд-сера пыктөм јај...
Адзылісны быд „бур“ чельаф,—
Шудтөм сурі налы паж...

IV.

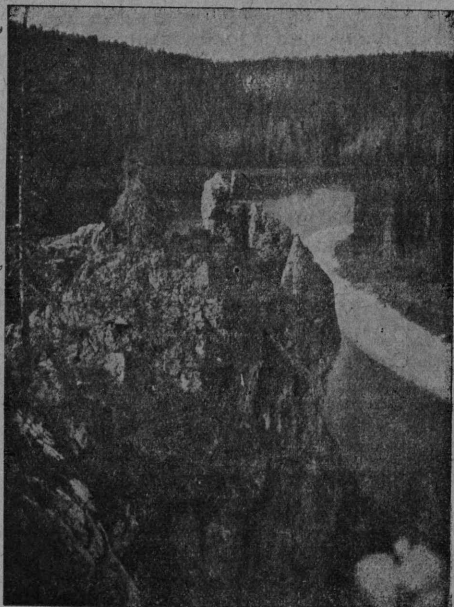
Важөн бөрө колі војас,
Уна кывтис Ежва ва.
Јона вежсис олөм гамјас
Малаң колі-һин дөва.

Воҗо өдјө мунө олөм,
Вежсө мувыв олас ног.
Револютсия јон төлөн
Пөлтис Малаң журыс шог.

Олө Малаң том-код збоја,
Сөлөм-пыцкын соди вын, —
(Оз-нын важ моз чердор вөјав
Нывбабajas јур-вылын).

Малаң өни фелегатка,
Лыфсө „Крестанка“ журнал,
Скодјас-вылын јона заткас—
Кыскө сикт выл олөмлаң.

Шыладорса-Міш.

Ур кыжӧм.

Тулыс, ар,
 Кӧт тӧв, кӧт гожӧм
 Ӧтмоз сулалӧ пыр пожӧм.
 Пожӧм-жылын уӧ тар...
 Каяс лебӧсны зев ылӧ...
 Вӧрын шочыника кылӧ
 Понлӧн увтчӧм: ув, ув, ув.
 Мунан матӧжык пу-дӧн,—
 Пон мыж-вермӧ сени гӧнӧ,
 Јӧла савгӧ гӧгӧр-сув...
 Ружӧ-пыщкӧ зарад суян,
 Курог лептан, сегга лыжан,—
 Гур-гар усӧ ур.
 Понжыд ускӧдчас сы-вылӧ;
 Сегга уртӧ вајӧ-кылӧ,—
 Оз-нын урыд дур.

Мӧтӧпӧр.

Жужыд керӧсын...

(Сывгӧ „кирпичики“-ногӧн).

Жужыд керӧсын,
 Гажа нӧрысын
 Ӧтнас јон керка сулалӧ дыр.
 Јусаӧ зев вылын,
 Сиктсаӧ зев ылын,
 Сӧмын тыдалӧ вӧр да гӧд мыр.
 Керка-бердӧдыс,
 Јола ердӧдыс,
 Чольгӧ-визывтӧ ичӧтик шор.
 Пулӧн шувгӧмыс,
 Тӧвлӧн увгӧмыс
 Ӧтка керкаӧ кылӧ кӧт кор.
 Рытын воывлӧ,
 Сорӧз овывлӧ
 Визыв шор-дорын том мича ныв.
 Нора сывывлӧ,—
 Ылӧз кывывлӧ,

Сөмын Ваңуқыс сіјөс оз кыв...
     Гажа овлісны,
     Пөра кольлісны
 Ваңкөд өтлаын уна-һин во.
     Прізыв вогтісны—
     Ваңөс бөгтісны...
 Гөрд-салдатын служіт кык во.
     Олөм-вылөмнас,
     Гора гылөмнас
 Том ныв палөдө асгыс јон шог;
     Быд вој вөталө,
     Частө мөвпалө:
 Ваңыс дырө-һин бөрсө оз лок.
     Арга пөраын
     Жужыд гөраын
 Өтчыд тыдовтчіс шыңөла морт.
     Адзіс Аңушыс:
     Локтө Ваңушыс,
 Локтө том нывлы нем-кежлас јорт.
     Ваңө на-ордын,
     Кыңи ас-гортын,
 Овліс казакын прізывөң дыр.
     Өні воёма,
     Төлка лоёма,
 Нига ваяёма қик мешөк-тыр.
     Ставсө төдісны...
     Ваңлы сетісны
 Нывлөн бат-мамыс асгаңныс кыв:
     —Төдам ветланныд—
     Рытын петланныд...
 Өні те-сајын лоас том ныв!

Өің-Паш.

Выл олөмлаң.

I.

Иван олө вөлі ас-сіктас мукөд зонјас моз-жө: луннас баткөд ужалас. Рытыд воас-да, ас-вөчөм балалајкаөн петө гулајтны. Кыа петтөч ветлас. Асылын воэ бара мунө ужавны. Муғлас-жө-ескө ужалигад, да том-мортыдлөн-тај регыд муыд бырө.

Зіль-і морт вөвлі сіјө. Мыјкө-кө бөгтөс ужавнытө, оз весег шөјтчы, кытчөз оз помав сіјө ужсө.

Сөмын өтї торјөн вөлі Иван рөзәнитчө мукөд зонјасыс: кадјасөн воливлө сылы кушөмкө ру. Ветлөдлө, һекодлы кыв оз шу. Мунас вөлі сїн-јоль-бокө, пырас вөр-пышкө да пукас кушөмкө пу-бокө. дыр сені пукалас. Віçдө кайјасыс пуы-пуө шпырјалөмсө, малязіјасыс веж турун-дорын нокөмсө.

Мукөд-дырјі јона мөвпалас: меңам-кө-пө, ескө, вөліны бордјасыд, вылө-жө, ескө, качөдчылі. Уна быдоама дум сылы волө.

Пукалас, пукалас да сөсө водас һөбыд турун-вылө. Кутас віçдөны, кығи вылын-вылын јенежын панласөны пөжөм јөв-көң-коф кымөрјас.

— Кысө лоіны ташөм пушкыр пујасыс-а, кыг ташөм збој кайјасыс. Кыг чужөма шондыс, муыс, кыг лобма мортыс—мөвпавлас Иван. А һекод сылы оз вістав. Јуаслас-жө ескө пөрыс јөзлыс, да најө ставныс өтмөз долөны: ставсө-пө јен лөбөдөма.

Оз вермы бурасы Иванлөи өлөм пөрыс-јөз вісталөм-вылө.

— Бытөтө абу сіç дај сөмын. Көн-нө инө јенмыс? Мыјла-нө сіјө ташөм олөм лөбөдөма: озыр јөз нарүтчөны гөл јөз-вылын. Јөз ас-костаныс пыр тышка-сөны. Алі тајө ставсө јөзс лөбөдлөны, ылөдлөны мї-вокөс. Оз ылөдлыны. Со кымын-өн мїјаныс војна-вылө ветлісны. Онї-пө со јенсө асө-жө ез кутны ескыны,— кывлан. Ез өмөј вермы буржыка олөмсө лөбөдны, мед-ескө гөгөр-вөлі шылк да шан. Кушөм-нө сіјө сіç-кө јен.

Со кытчө вөлөм пыр сушө Иванлөн думыс. Мөвпалас өтнас бура дыр. Мыј-өн сөсө татчөз воас, воçө һнөм оз вермы вөчны.

II.

Прачнїк лун.

Луныс шоныд да гажа. Віçкоын өывөм-бөрын кырјылө чукөрө-мабө том-јөз. Нывјас вышывајтөм сарапанабө. Зонјас ној-гачабө, југыд сапөгабө. Иван шөщ на-пышкын.

Шоныд лунтө һөбыдїка малалө јурјассө. Печера-ју шөкыда тупкыслө мїча гербөн. Нывјас пукалөны, көнтуе сөјөны. Зонјас һакөд варовїтөны.

Ныв-зон-дїнө кыкө воїс төдтөм морт. Клас сылөн кујим-ноль һїга.

— Віçа-оланныд, нывјас да зонјас,— шуө төдтөм морт.

Код-сурө віçдөлісны. сы-вылө. Мукөдыс бытөтө ез-ї каçавлыны. Иван шуө сылы:

— Лок, пукы, шөјтчы.

Һөдыр сорнїтөм-бөрын Иванлы өлөм-вылас воїс төдтөм мортыд.

— Лок,— шуө,— мөкөд кышовтам вөлөстөсө.. Мыј-нө аслад һимыд?

— Васөн-тај һїмтөны-а. Мыјла-нө тіјан том јөзыд оз сорнїтны төдтөм јө-зыскөд.

— Сөщөмбө-тај мїјан том јөзс. Мыјла-нө те татчө воїн?

— Том јөз-пөвсын ужавны ытїсны,— шуїс Вас,— тіјансө колө југөдөны, кыкыны прамеј туј-вылас. Тї тани оланныд зөв өмөла. Ужаланныд јона, а ас-һаң прамеја он сөјлө. Віна радејтанныд унадн-ї. Колө мөд-ног олөмтө лөбөдөны...

Аски те, аруго, волю пукавны ме-дино. Секи жонжыка сорнитам. Лыффынынд-од кужан-жб?

— Омолька кужышта-жб,—шуб Иван.

— Но, прощайтлы сесеа. Колб јешщб исполкомб-на ветлыны. Оз-б кушбм-кб керка сур читальна-улб.

Иван колб отнас. дыр-на отнас ветлис. Коркб сорбн мунис гортас.

III.

Аскинас Иван четчис воэ. Шонди петбм-ббрын сојыштис да мунис „Куэ нырдб“ пош керавны. Бура дыр-нын ужалис Сбмын талун зев омбла ужыс содб. Некекч рытсб оз вермы видчивны. Пош кујим-нол вбчас, бара-нын куритчб. дыр пукалас, мыкб мбвпалб.

Шондын му-бердлаң кутис летчыны. Иван чукортис пошјас, боетис чер да мббббчис гортас летчыны.

Петис мјртуј-вылб. Сыгаң верстбн-жынјбн-сајын пукало ектыс. Гбгбрыс му-јас ласвјчбны.

Иван јона термасб. Ез уфит гортас прамеја сојнысб, пастасис да мунис Вас-динб.

Пырис. Вас зев зила мыкб лыфбб.

— Олан-вылан, Вас. Мыјнб те лыфбан?

— Вотјас-јылые... Кушбма-нб талун ужалин, јона кбнкб мујин?

— Чбв-нын те. Ег і слбјмыв прамеја ужавны. Тбрыја сорнын јурыв ез і петав.

— Ме талун ветлі исполкомад. Читальна-улад керка сетисны. Тбдан, гашкб, чукјывовд важ керкасб. Ошн-улас јешщб кыз-пу быдмб.

— Тбда ескб-да. Сени-бд тбвнас кбзыд лбб. Зев-нын-бд сјјб важ.

— Кбрт-пач сувтбдам. Сјјб небос шонтас... Те-нб-ескб, Иван, сесеа комсомлб пыран-он? Ен чајт,—ме нем-думајттбг тенбид јуала. Ог. Ме та-јылые тб-рытсаң-нын мбвпала.

— Мыјнб ме сени кера? Ме ог, бара. Коді тбдас, мыј сени ковмас вбчны да!—зев збылые шуб Иван.

— Мыј кера? Том јбзсб мі бтуттам дај кутам ужавны. Прбст кадјасб кутам лыффыны југбббчан-уж кутам нуны. Јбз-пбвсын ужавны. Оні-бд комсомолад уна сурс-нын те-коф том-јбзыс пырбмабб. А тани сы-јылые ті абу-на-і кыв-лбмыд.

Вель-дыр Вас вјставлис комсомол-јылые, сјјб уж-јылые.

Иван мбвлавны кутис дыр-коф нинбм ез шу. Сесеа полиг-моз-коф шуис:

— Но-инб, заводитлам. Мыкб-бд лбб-жб.

IV.

Вель-уна кад-нын колі. Пукбис страда. Иванлбн бат-мамыс воэ четчисны. Чуксалисны Иванбс. Колб-пб муныу Су-дорб ышкыны.

Кутисны пукавны сојны. Быдсбн пернапас чбвтисны. Иван ез јурбїт. Мор-тыд комсомолын тббмалбма-нын став локлунсб јенлы ескбмыс, јен абутбмсб. Батыс качаліс, зев скбра шуис:

— Те-тај-нб, Івб, ен јурбїт.

Иван нинбм ез шу, чужбмыс келбббїс. Батыс швачкббтис кулакбн пызанб да горббїс:

— Јурбїт, мерліналыббм!

Ез вермы терпїтны Иван, Пујис бблбмас вїрыс. Четчис да шуис:

— Бат! Ме талунсаң дурдї јурбїтбмыс. Ме кажалі мыјла да кодлы мї јур-бїтлїм. Мырббн те он вермы шкбктыны. Ме-бд абу-нын ічбт!

Бат вомсб паскббїс. Ез, буракб, Иванбс сещбмбн думајт. Локысла тїрзыны кутис. Тув-јылые вбжжі боетис. Сесеа шуб:

— Збыл-бмөј те мекөд көсјан воқсагны,—выныштчөмөн Иванлы кучкіс вож-
жінас да кықкө ез вескав. Удiтiс Иван чепөсјыны бокө.

Иван зев бдјө посвоқө петiс.

— Он-на, ме чajта, пышјы!.. Ог-өд гортад лез. Нiнөм коммунист-пуөс бы-
тыны. Те-вөсна ставнымлы адб лөб пырны.

Петiс Иван мiртуј-вылө-да, сувтiс... Кытчө мунны?

Mөдөдчiс Ваc-ордө.

— Те нiнөм он төд, а менө бат јона-нын талун пiнәлис. Ме чajта оз лез
сөгса гортө—норынка шуiс Иван.

— Мыјыг-нө?

— Талун ег јурбiт-да.

— Лок-ме-дiнө. Кыкөн кутам овны. Огө-на шыглы кулө.

дыр-коф сорытiсны кык-друг. Сөгса Иван четчiс да шуiс:

— Ветла ыркөдчыштны ывлавылө, јурөј зев јона вiсө.—Сөлөм-вылас ас-
лыс зев шог.

V.

Кык во да жын-нын Иван олө батыг торјөн. Јона-нын Иван вежөбма.

Уна том ебөс, том вын асгыс пунктiс пемьд комi өiктөс југдөдөм-вылө. Комсо-
мол-јачејка өнi ыжыд, зiла ужалө. Крегтанајас оз-нын на-вылө өнi букушдн вi-
қөдны. Зев-пө шаң војтыр, шуөны.

Кывлi ме коркө Иванлыг сорнысө том-јөзкөд. Јона i бура сiјө вөли вiставлө.
Өнi-пө мiжанлы, том јөзлы, колө дорны выл шуда, југыд олөм. Бөгсгамө-пө став-
ным выл олөмсө лөбөдны.

Том-војтыр зев јона сылыг кывзөны. Ставыс зiлөны југыдлаң мунны, бур
олөм лөбөдны.

Пед.-Ген.

Некор оз вун...

Комi гөл өiктыг ме петi,
Төдлi ме бысама-тор,—
Олөмыс дөра ноп өетiс;
Шуiс мем: „мун-пө да кор“.

Ичөтгаң корөмөн олі,
Быдышти—сурiс мем уж.
Быдлаө, вокјас, ме волi,
Вiставны ставсө ог куж.

Бат-мамыг iчөтөн колi,
Кутi ме корны пөтлун;
Сөкыда олөмсө көлly,
Некор қiк сiјө оз вун.

Өнi ме јөз-дiнө петi,
Велөдчi, југдыштiс јур.
Уна мем олөмыс өетiс...
Важөн-кө—нiнөм ез сур.

Сiз-Пав.

Ысталөј „Ордым“ ыланкывјас!

„Ордым“ журналын көсјам леңны, колган вога-моз, комі ыланкывјас: комі поетјасдн асванныс лөбөдлөмјас-өс да јөз-костыс чукөртөмјасөс. Комі поетјасдн лөбөдлөм ыланкывјасөс леңам мартса номерын, јөз-костыс чу-көртөмјасөс—апрельын.

Корам гіжны асванныс Нобдінса Вітторөс, Тіма-Веңөс, Ілла-Ваеэс, Јусөс, Ічөт-Іванөс, Сіа-Пашөс, Колегов Јогорөс, Віја-өгырөс, Спіра-Прокө-

өс, Шыладорса Мішөс, Сім-Ваңөс дај мукөд комі гіжыөјасөс. Корам КАПСа шленјасөс, селкөрјасөс, велөдчыөјас-өс чукөртавны да ыставны јөз-костса ыланкывјас.

Ыстынды өнө өрмөдчөј, гіжөј же-һыфка да көкһыфк кывјөн, індөј, кушөм-ногөн (мөфівөн) бывны, колө өскө гіжны комі өктјаслы төдсажык мөтөв.

- Редактсіја.

Ильч. № 4

Редакколлегія: { Ильчуков, Ф. Н. Попов, Н. П.
Минин, М. П. Исаков, В. А. Редактор Н. П. Попов.
Надеев, А. Н.

Суздодј быд-тöлыгы-петан журнал

=ордым=

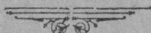
(Леэд ВКП (б)-лөн Обком).

Гижöны сетчö комиөн:

Сöвет-власт да Ставсоюзса коммунист-партия ужалöм-
жылыг, гиктса олöм-жылыг, крестана олöмсö да овмöссö
бурмөдöм-лөгөдöм-жылыг, коперативжас-жылыг, комиөн гиж-
öм-жылыг да бур-мича гижöдјас (гтикјас, вистјас) да уна
мукöдтор.

Быд номерын: 50—60 листбок-сајас, емөг
герпасјас.

доныс: гражданагы . . . . . 30 урн төлыг.
учреждениежаслы да организатсияжаслы
—60 урн төлыг.

**Журнал суздодан
адрес:**

Сыктивдін-кар, Вадорвыв-
улыч, 41 № керка,—
Комі ыга лезан-ін.

СУҔӨДӨЈ СТАВНЫД

коми крестана-газет:

„КОМИ ГИКТ“

ЛЕҔӨ ВВП (б) лһн ОБКОМ, Быд ВЕЖОНЫН ӨТЧЫД.

Газетын гижһны: совет - власт да ВКП-партия
ужалһм-жылыг, гиктса олһм жы-
лыг, крестана олһмсһ да овмһсһ бурмһдһм-лһсһдһм-
жылыг, коперативжас-жылыг, мукһд государствожасын да
СССР-ын олһм-жылыг да уна мукһд тор.

Во-кежлһ Өтпыржһн газет суҔодыг-
жаслы сетчһ донбоеттӧг ыга:

„Кызи крестаналы

кыпӧдны овмӧс“,

лыбӧ мӧд ыма ыга:

„НЫВБАБА ВИГӧМЖАС“.

Газетлһн доныс:	1 тӧ-3 тӧ- лыг		6 тӧлыг		Во-кежлӧ	Газетлһн доныс:
	1 тӧ- лыг	3 тӧ- лыг				
учрежденьежаслы да организатсия- жаслы:	30 ур	90 ур	1 ш. 80 ур		3 ш. 60 ур	
гражданалы: . . .	15 ур	45 ур	80 ур		1 ш. 50 ур	

Газет-вылӧ гижыны поӧд пиёмновлӧддыгжас-
ордын да Коми ыга лезан-инын, Сыктывдинкар, Ва-
дорывы улыч, 41.